

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра музичного мистецтва

На правах рукопису

СЕНІВ МИРОСЛАВА ЯРОСЛАВІВНА

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТРАДНОГО
ВИКОНАВСТВА УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ –
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
Робота на здобуття ступеня вищої освіти МАГІСТР

Науковий керівник:
ПАНАСЮК СВІТЛАНА ЛЕОНІДІВНА,
доцент кафедри музичного мистецтва,
кандидат педагогічних наук

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ
Протокол №
засідання кафедри музичного мистецтва
від _____ 2024 р.
Завідувач кафедри
доцент Косинець І. І. _____

ЛУЦЬК – 2024

АНОТАЦІЯ

Сьогодні, коли Україна відстоює свою територіальну та культурну незалежність, наріла необхідність ґрунтовного вивчення і узагальнення здобутків національної музичної культури на основі аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку її видів, жанрів і форм. Окремо ведеться мова про галузь популярного професійного естрадного виконавства. Розуміння феномену естрадної музики передбачає осмислення особливостей його розвитку в системі духовної культури українців з огляду на кардинальні зміни у їх культурно-історичному житті, трансформації естетичних поглядів, запитів та мистецьких потреб.

Естрадне виконавство об'єднує різноманітні жанрові різновиди, спільність яких полягає в легкій пристосовуваності до різних умов публічної демонстрації, в короткочасності дії на аудиторію, в сконцентрованості його художніх виразних засобів, яка сприяє яскравому виявленню творчої індивідуальності естрадного виконавця. Вітчизняні артисти створювали міжнародний імідж України, і сьогодні ведуть боротьбу з ворогом на культурному фронті.

Мета дослідження дослідити тенденції розвитку українського естрадного виконавства періоду другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Завдання: Дослідити процес становлення та розвитку українського естрадного виконавства. Проаналізувати характерні особливості естрадного виконавства. Розкрити роль молодіжних гуртів у розвитку естрадного виконавства. Охарактеризувати конкурси та фестивалі як чинники розвитку естрадного виконавства.

Елементи наукової новизни одержаних результатів: полягають в тому, що в ньому здійснено аналіз процесу становлення та розвитку естрадного виконавства в Україні; виявлено особливості сучасної української естрадного виконавства та означено деякі тенденції його подальшого розвитку.

Ключові слова: естрадне виконавство, стилі, жанри, молодіжні гурти, фестивалі, конкурси.

SUMMARY

Today, when Ukraine defends its territorial and cultural independence, the need for a thorough study and consideration of the achievements of national musical culture has matured on the basis of the analysis of the current state and trends in the development of its types, genres and forums. Separately, we are talking about the hall of the popular professional performance. Understanding the phenomenon of pop music provides an understanding of the peculiarities of its development in the whole spiritual culture of Ukrainians from the view of radical changes in their cultural and artistic life, the concept of ethical views, questions and artistic needs.

The present performance combines significant women's performances, the number of which lies in the light of the article to the specific conditions of public action, in the focus of the action on the audience, in the concept of its skinny performances, which reflects the creative individuality of the pop artist. Domestic artists who created an original Ukrainian pop style discovered our world, started a conversation with the copdon, created the international image of Ukraine, and today are fighting the enemy on the cultural front.

The purpose of the research: o investigate the trends in the development of Ukrainian pop performance in the period of the second half of the 20th – and the beginning of the 21st century.

Research tasks: To prove the development and development of Ukrainian electronic performance. To analyze the characteristic features of pop performance. To reveal the role of youth bands in the development of pop performance. To characterize the columns and festivals as factors in the development of pop performance.

Elements of scientific novelty of the obtained results: they believe that in it an analysis of the development and development of electronic performance in Ukraine was carried out; some trends in its further development were revealed.

Key words: pop performance, styles, genres, youth bands, festivals, competitions.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ЕСТРАДНЕ ВИКОНАВСТВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	7
1.1. Становлення та розвиток естрадного виконавства.....	7
1.2. Характеристика творчості видатних українських естрадних виконавців.....	17
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТРАДНОГО ВИКОНАВСТВА.....	23
2.1. Стилi та напрями сучасного естрадного виконавства.....	23
2.2. Конкурси та фестивалі як чинник розвитку естрадного виконавства.....	27
2.3. Роль молодіжних гуртів у розвитку естрадного виконавства.....	39
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми. Українське музичне мистецтво є відображенням культурних традицій українського народу, особливостей його національного менталітету. Воно характеризує феномен свідомості та самосвідомості українців, їх духовно-естетичних цінностей та ідеалів, а також сфери їх професійної діяльності в галузі мистецтва.

Сьогодні, коли Україна відстоює свою територіальну та культурну незалежність, наріла необхідність ґрунтовного вивчення і узагальнення здобутків національної музичної культури на основі аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку її видів, жанрів і форм. Окремо ведеться мова про галузь популярного професійного естрадного виконавства.

Очевидно, що одним із найпопулярніших видів професійного виконавства є естрадна пісня. Без естрадної пісні важко усвідомити значущість багатьох сценічних жанрів – від театрального спектаклю до естрадного ревію. Розуміння феномену естрадної музики передбачає осмислення особливостей його розвитку в системі духовної культури українців з огляду на кардинальні зміни у їх культурно-історичному житті, трансформації естетичних поглядів, запитів та мистецьких потреб.

Вітчизняні артисти, які створили самобутній український естрадний стиль, відкривали нашу країну світу, завойовували популярність за кордоном, створювали міжнародний імідж України, і сьогодні ведуть боротьбу з ворогом на культурному фронті.

Мистецтво естрадного виконавства – це культурологічний феномен, в якому поєднані масова культура і музичне мистецтво.

Естрадне виконавство об'єднує різноманітні жанрові різновиди, спільність яких полягає в легкій пристосовуваності до різних умов публічної демонстрації, в короткочасності дії на аудиторію, в сконцентрованості його художніх виразних засобів, яка сприяє яскравому виявленню творчої індивідуальності естрадного виконавця.

Об'єкт дослідження – естрадне виконавство в Україні.

Предмет дослідження – тенденції розвитку естрадного виконавства України в другій половині ХХ – початку ХХІ століття.

Мета дослідження – дослідити тенденції розвитку українського естрадного виконавства періоду другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Завдання дослідження :

1. Дослідити процес становлення та розвитку українського естрадного виконавства.
2. Проаналізувати характерні особливості естрадного виконавства.
3. Розкрити роль молодіжних гуртів у розвитку естрадного виконавства.
4. Охарактеризувати конкурси та фестивалі як чинники розвитку естрадного виконавства.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, спостереження.

Елементи наукової новизни полягають в тому, що в ньому здійснено аналіз процесу становлення та розвитку естрадного виконавства в Україні; виявлено особливості сучасної української естрадного виконавства та означено деякі тенденції його подальшого розвитку.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами ЗВО у процесі фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей, а також в естетичній, культурологічній та музикознавчій галузях наук; під час вивчення сучасної музичної культури, теорії і практики вокального виконавства; у викладанні курсів музично-виконавських, музично-теоретичних, музично-історичних дисциплін.

Апробація результатів та публікації. За матеріалами магістерської роботи взято участь у роботі VII Всеукраїнської студентської наукової конференції «Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки» (22.11. 2024 року, м. Львів, Україна) та опубліковано тези «Стили та напрями сучасного естрадного виконавства».

РОЗДІЛ 1.

ЕСТРАДНЕ ВИКОНАВСТВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

1.1. Становлення та розвиток естрадного виконавства

Естрадна музика – це жанровий стиль, що склався в музичній культурі епохи масових комунікацій. Це особливого роду піднесений жанр, в якому діє система комунікації, що виникла в новітній музиці, в якій «живе» концертне виконання, може замінюватися і реально замінюється тиражуванням засобами ЗМІ (радіо, грамзапис, телебачення тощо).

Сформувавшись у «живому» концертному виконанні, естрадна пісня до епохи мультимедіа існувала як компонент концертних програм тих чи інших виконавців-вокалістів і як складова театральних вистав.

Пісенна естрада як мистецтво масового попиту і пропозиції сформувалася, на думку О. Євтушенко [22], під прямим впливом комерційної музики, яка визначається загальним терміном «шоу-бізнес». Автор підкреслює, що це поняття і явище має синтетичний характер і не відноситься безпосередньо до музичного, а, тим більше, конкретно до пісенної творчості.

З самого початку процес формування естрадної пісні йшов під знаком, по-перше, її функціонального підпорядкування інтересам комерційного шоу-бізнесу або ідеологічним завданням, а по-друге, він був пов'язаний з особливим типом музичного жанру, вплив якого став особливо відчутним через засоби мультимедіа.

Таке версійно-виконавське тиражування – головна ознака естрадно-пісенної інтерпретації. При цьому зберігається як первинний вигляд естрадно-пісенного зразка, так і окреслюється актуальність його виконання тим чи іншим співаком або співачкою.

Актуальне інтонування слугує в естрадному виконавстві не тільки осучасненням інтерпретацій «старих» пісенних зразків, а й становить основу соціокультурної динаміки самого пісенного жанру, який завжди повинен бути

актуальним своєму часу і відображати нагальні потреби соціально значущої частини сучасного йому суспільства. Українська естрадна пісня стала продовжувачем українського солоспіву та пісні-романсу. У 50 – 60-ті роки ХХ століття вона набула нового забарвлення.

У досить строкатій картині вітчизняного естрадно-пісенного виконавства можна виділити спільне існування наступних жанрових стилів, кожен з яких має свою нішу в системі попиту та пропозиції і свою більш-менш стійку аудиторію. Це:

- 1) естрадна лірична пісня концертного типу;
- 2) авторська пісня – напівпрофесійна пісня, створювана, як правило, поетом-музикантом, який її і виконує;
- 3) спеціальні нові молодіжні варіанти естрадно-пісенного жанрового стилю, засновані на електронному інструментарії в його поєднанні з «живим» вокалом; стилі диско, хіп-хоп; інші варіанти загального стилю R&B, включаючи реп.

Така класифікація характеризує типові форми функціонального призначення, мови і поетики естрадного виконавства. Наведений вище перелік естрадно-пісенних жанрових стилів не може претендувати на вичерпність.

Слід враховувати, по-перше, калейдоскопічність змін факторів попиту і пропозиції в сфері музичного шоу-бізнесу (особливо це характерно для другої половини ХХ – початку ХХІ століть, коли нові музичні стилі в галузі масових жанрів, розповсюджуваних через ЗМІ), змінюються як мінімум по десятиліттях, а іноді й частіше. В результаті утворюється якась стилістична домінанта або вісь, навколо якої в певний період групуються естрадно-пісенні жанри.

Сольне естрадне виконавство, представлене як в «живих» концертах з певними тематичними програмами, так і різного роду електронних варіантах-носіях, становить основу будь-якого естрадно-пісенного стилю. У цьому його принципова відмінність від масової пісні, де індивідуальний особистісний, виконавський початок може достатньою мірою нівелюватись.

Сольна природа естрадного виконавства не тільки висуває на перший план фігуру «зоряного» виконавця, а й істотно впливає на всю систему комунікацій в умовах пріоритету такого роду музичних жанрів.

В галузі естрадно-пісенного жанру концентрація уваги на виконавця-соліста має, природно, іншу основу й інші причини. Однак тут є і загальне, оскільки музика в усі часи як ігрова форма проведення часу завжди була і залишалася, як це вірно зазначив Ю. Рибчинський [51, с.26], грою, а реалізація цієї гри – справою виконавців.

Сучасна культурно-мистецька ситуація в Україні характеризується співіснуванням шоу-бізнесу «нової хвилі» й «традиційної української естради».

На межі 50-60-х років ХХ століття розпочався новий етап формування естрадного пісенного репертуару, який відрізняється від попередніх помітними змінами в жанровому складі, функціональними особливостями репертуару та засобами його оновлення [10, с.3].

Поширенню української естрадної пісні в цей час сприяли розвиток телебачення, вдосконалення звукозаписувальної та звуковідтворювальної техніки, поява електромузичних інструментів. Усе це зумовило виникнення численних самодіяльних вокально-інструментальних ансамблів – прикметної ознаки нової доби в розвитку музичного мистецтва.

На початку 60-х років минулого століття на тлі посилення інтересу до розважальної пісні й танцювальної музики, самодіяльної композиторської та виконавської творчості легалізувався міський пісенний фольклор [14, с.60].

У жанрі самодіяльної авторської пісні яскраво втілилися актуальні суспільно-мистецькі проблеми того часу, наприклад, потреба у вільному висловленні власних думок та критичних поглядів на історію і сучасність.

Звичайно, інтимна лірика становила важливу складову в сюжетиці авторської пісні, однак найбільша роль відводилася репрезентації соціально-психологічної атмосфери у державі.

В умовах авторитарного ладу нецензурований пісенний рух виступав репрезентантом процесу кардинальних культурних змін, предтечею феномена

контркультури. Авторська пісня еволюціонувала до рівня міського романсу, створивши альтернативу естрадній пісні, особливо популярній у молодіжному та підлітковому середовищі.

В 50-60-ті роки, жанр естрадної пісні істотно збагатився у стилістичному плані, передусім завдяки активному використанню композиторських обробок народних пісень, а також поширенню типових ладових, ритмічних, мелодичних народнопісенних інтонацій у творах не тільки легкого, а й академічного жанру.

Оновлення естрадної пісні було органічно пов'язане передусім із змінами у сферах її побутування. Специфічними для масового пісенного жанру є його духовно – практичне спрямування й реалізація прикладних функцій (розважальної, обрядової та декоративної).

У середині 50-х років набули популярності пісенні твори українських композиторів П. та Г. Майбород, Я. Цегляра, І. Шамо, А. Кос-Анатольського, С. Сабаша, В. Михайлюка. Їхні пісні позначені високою мелодійністю, простотою побудови, але одночасно глибоким ліризмом, що сприяло еволюціонуванню до рівня народності. Цей пласт духовної культури нашого народу у професійному відношенні характеризується ліричним змістом, простою побудовою, легким запам'ятовуванням, що є головною ознакою народної пісні [47, с. 6].

У 50-60-х роках становлення вітчизняного естрадного виконавства відбувалося у руслі дотримання традицій народного мелосу. Найвідоміші естрадні виконавці мали, в основному, академічну освіту та досвід оперної практики. Йдеться, передусім, про Д.Гнатюка, М. Кондратюка, Ю. Гуляєва, К. Огнєвого, Д. Петриненко, А. Мокренка, О. Таранця та ін. [29, с. 10].

60-ті роки характеризуються злетом популярності української естрадної пісні завдяки чудовій виконавській майстерності вітчизняних оперних співаків, зокрема таких, як Борис Гмиря, Анатолій Кочерга, Зоя Гайдай, пізніше – Костянтин Огнєвой, Анатолій Солов'яненко та багато інших.

В другій половині 60-х років створюються перші українські професійні колективи традиційної естрадної пісні – це вокально-інструментальні ансамблі

(ВІА) «Березень» (1964 р.), «Мрія» (1965 р.), «Смерічка» (1966 р.), «Кобза» (1969 р.), «Світязь» (1970 р.).

Становлення української естрадної пісні здійснювалося на засадах народнопісенних традицій. Створення високохудожнього репертуару для творчих колективів та окремих виконавців стало справою життя В. Івасюка, Д. Луценка, С. Сабадаша, А. Пашкевича та ін.

Основою їхньої творчості було детальне опрацювання принципів сучасного формотворення і джазової імпровізації. Тому провідною рисою музичного життя того часу стало широке запозичення західних стилів та ритмів і пристосування їх до національної музичної стилістики. Водночас упродовж 60–80-х років в естрадній пісні радянської України яскраво простежувалася саме народнопісенна інтонація, що стало свідченням збереження її національної своєрідності [49, с. 202].

На жаль, українська пісенна естрада не уникла й типових недоліків цього жанрового напрямку – надмірної сентиментальності й мелодраматизму, штучності механізованого метроритму. Але їй були притаманні індивідуальність образного змісту, емоційна наповненість, шляхетність та стриманість почуттів.

В українській естрадній пісні 60-70-х років ХХ ст. паралельно із «акліматизацією» багатьох стилів і форм світової естради розвивалися і ліричні традиції, зокрема аматорського й домашнього музикування. Наприклад, риси старовинного українського романсу та солоспіву, споріднені із фольклорними джерелами, зберігали свою значущість. Пісні тих років, написані А. Кос-Анатольським, П. Майбородою, І. Шамо, О. Білашем, І. Покладом, С. Сабадашем, В. Михайлюком та ін., характеризуються новаторськими підходами до традиційних засобів пісенної виразності.

Назавжди залишаться естрадною класикою «Києве мій» І. Шамо, «Червона троянда» А. Горчинського, ліричні пісні І. Поклада, зокрема, його пісня на слова І. Барака «Кохана».

Роль цих «візитних карток» української ліричної пісні в розвитку національного естрадного виконавства є надзвичайно важливою. Саме завдяки

їм вона не тільки стала надзвичайно популярною в Україні, а й набула міжнародного визнання [28].

У 70-80-х роках ХХ ст. на вітчизняній естраді з'явилося чимало аматорських та професійних інструментальних, вокальних та вокально-інструментальних ансамблів «Червона рута» (1971р.), «Ватра» (1974р.), «Водограй» (1975р.), «Червоні гітари» (1975 р.), «Краяни» (1975р.) та ін. Зростаючої популярності набували талановиті естрадні співаки: В. Зінкевич, С. Ротару та інші.

Український естрадно-пісенний діапазон 70-80-х років поступово розширювався – від обробок народних пісень до сучасних шлягерів. На відміну від попереднього періоду, характерного домінуванням гуртової (ансамблевої) творчості, українське естрадне виконавство 70-80-х років минулого століття індивідуалізувалося, збагатившись новими іменами та композиторськими набутками.

У процесі поліжанрового синтезу зароджується особливий різновид пісенної творчості – шлягер (від нім. «ходовий товар»). Характерними особливостями шлягеру є стандартизована тема кохання, спрощеність віршованих рим, танцювальний підтекст, відсутність психологічної розробки теми, стереотипність у лексиці, образах співвідношенні поетичних рим, плакатність висловлювання, наявність слів-операторів, ключового образу.

Український шлягер у своїх кращих проявах – явище неоднозначне. Він перебував під впливом європейської музики (диско, рок-н-ролу), а також деяких різновидів танцю (твісту, вальсу, танго, шейку). Шляхом осмислення джерел західноукраїнського фольклору вітчизняний шлягер асимілював елементи угорського стилю «вербункош» та деякі особливості циганського співу.

Важливим чинником розвитку українського естрадного виконавства 70-х років був вплив джазу, котрий мав місце ще у 60-х роках, але стримувався упередженим ставленням до джазового мистецтва. У 70-ті роки джазове мистецтво «легалізувалося», а завдяки проведенню щорічних всесоюзних джазових фестивалів набуло великої популярності. Утворювалися численні

аматорські й професійні ансамблі та оркестри, зорієнтовані на примноження традицій українського музичного фольклору. Йдеться, зокрема, про джаз-оркестри «Дніпро», «Зелений вогник», оркестр Київського державного цирку, ансамблі «Свірчкове число», «Тріо Найдичів», «Арніка» та інші.

Серед визначних виконавців української пісні початку 70-х років слід виділити В. Івасюка. У 1965 році він створив один з перших українських ВІА - «Буковину». Тоді ж з'явилися його пісні, що принесли перемогу на самодіяльних конкурсах 1967 року. Створені ним у другій половині 60-х – на початку 70-х років численні пісні, зокрема, «Я піду в далекі гори», «Червона рута», «Водограй», які лунали тоді по всій Україні, донині залишаються класикою вітчизняної естрадної музики.

У ті роки шаленої популярності набули різноманітні вокально-інструментальні ансамблі, що функціонували самодіяльно або при обласних філармоніях. Крім того, професійна естрада збагатилася іменами яскраво обдарованих самодіяльних виконавців – Н. Яремчука, В. Зінкевича, С. Ротару, М. Гнатюка, вокального тріо Мареничів, вокального ансамблю «Мрія», дуету «Два кольори» та інших [37, с.12].

Проте тогочасний суспільний «застій» негативно позначився на розвитку української естрадної пісенної культури. Зазначений жанр переживав кризовий період, що виявлялося в домінуванні російськомовного репертуару, падінні престижу національно зорієнтованих виконавців.

Тоді могутнім стимулом відродження української естради стала творчість тріо Мареничів. Цей своєрідний мистецький колектив надав вітчизняній музичній культурі потужного імпульсу. Він сприяв продовженню кращих традицій народної пісні, романсу, канту в сільському та міському його варіантах, солоспіву як особливому різновиду професійної камерної вокальної лірики, реалізації високоякісної авторської пісні.

Відомим концертним колективом став ВІА «Кобза», який вдало поєднав елементи естрадного мистецтва з пропагуванням українського фольклору.

«Кобза» брала участь у фестивалях «Київська весна», «Київська осінь». З колективом працювали такі відомі співаки, як Дмитро Гнатюк, Микола Гнатюк, Володимир Засухін, Ліна Прохорова. У 1982 році «Кобза» гастролювала в Канаді, де було видано платівку «Кобза – 82», а в 1985 році гурт було запрошено на виставку до Японії «Експо – 85».

Творча манера гурту відзначилася високою фаховістю музикантів, фольклорним пієтетом, але академізмом аранжування. Тому порівняно з лідерами вітчизняної фольк-поп-музики – ВІА «Смерічка», «Світязь», «Медобори» та інші – популярність «Кобзи» була меншою [23, с. 39].

Процес активного формування української естрадної музики припадає на перебудовний період. Тоді Т. Петриненко організував рок-гурт «Гроно». Разом із іншими естрадними діячами нового покоління він став засновником щорічних фестивалів рок-музики, перший із яких, під назвою «Рок-серпень», відбувся у 1986 р. у м. Каховка Херсонської обл. Згодом на його основі сформувався всеукраїнський фестиваль «Таврійські ігри» [19, с.50].

Іншим яскравим рок-феноменом того часу стала україномовна рок-група «Воплі Відоплясова» («ВВ») на чолі з Олегом Скрипкою. Група почала виступати на столичній сцені з 1987 р. і відтоді набула значної популярності не тільки в Україні, а й за кордоном. Шанувальниками «ВВ» стали не лише молодь, а й люди старшого віку. Характерний і відразу впізнаваний стиль «ВВ» органічно поєднував мелодику українського фольклору та ритмогармонічні елементи сучасного року, вирізнявся широким використанням акустичних інструментів.

Вагомі зміни на ниві українського естрадного виконавства 70-80-х років було спричинено прагненням до театралізації, посиленням видовищного елементу в естрадному виконавстві, орієнтацією на світовий шоу-бізнес. У зв'язку з цим підвищився рівень режисури, зросла якість матеріально-технічного забезпечення концертів, розширився діапазон аудіовізуальних можливостей їх оформлення.

Завдяки широкому використанню електроінструментів відчутно збагатилася палітра оркестрового звучання. У творчому доробку В. Ільїна,

О. Злотника, І.Кириліної, О. Осадчого та інших українських композиторів у 80-ті роки з'явилися твори, орієнтовані на виконання молодіжними рок-групами.

У пісенній творчості 70-80-х років процес генералізації локальних національно-характерних елементів набуває системної зорієнтованості й широкої масштабності. Пісня «Любисток» О. Білеша свідчить про підпорядкування місцевих фольклорних стереотипів сучасним нормам європейського типу музичної виразності, а отже, й про органічне входження до світового інтонаційного фонду. Посилення потенціалу вітчизняного пісенного жанру стало знаковим показником успішного розвитку національної естради.

У середині 80-х років ХХ ст., як правило, на українську професійну сцену виходили кращі представники самодіяльності, зокрема виконавці з фольклорних колективів. Саме таким шляхом прийшли у професійну естраду відомі співаки Н. Яремчук, В. Зінкевич, О. Білозір, І. Бобул, Л. Сандулеса, А. Кудлай, В. Білоножко, П. Зібров [55].

Початком активного сценічного життя для вітчизняних виконавців став фестиваль «Червона рута» (1989 р.), який відбувся в Чернівцях – на батьківщині В. Івасюка. Головна мета фестивалю – пошук талановитої молоді, творчих ідей, національної автентики в широкому спектрі жанрів і стилів популярної естрадної музики. Основною умовою фестивалю було використання пісень виключно українською мовою.

На фестивалі було представлено різножанрову музику: арт-рок (гурт «Зимовий сад»), панк-рок (гурт «Брати Гадюкіни», «ВВ»), політ-рок (гурт «Незаймана земля»), фольк, автентика (Василь Жданків, Едуард Драч, Марія Бурмака, Віктор Морозов, сестри Тельнюк).

Другий фестиваль «Червона рута», який відбувся у Запоріжжі 1991 року, вивів на широкий музичний простір групи: «Плач Єремії», «Табула Раса», «Мертвий півень», «Скрябін» та інші.

Фестиваль «Червона рута», що відбувся в Севастополі дав путівку на всеукраїнську сцену О. Пономарьову, А.Кравчуку, Р. Лижичко, В. Павліку, Ані Лорак, гурту «Пікардійська терція».

Важливо зазначити, що саме завдяки фестивалю «Червона рута» талановиту молодь незалежної України почули і в Канаді, і в США, і в Європі.

Репрезентованість естрадної пісні творчістю Л. Дичко, О. Зуєва, В.Льїна, І. Карабиця, О. Красотова, М. Скорика та інших композиторів з фаховою консерваторською освітою свідчила про поповнення плеяди вітчизняних композиторів висококваліфікованими кадрами. Написані ними твори позначені майстерним синтезом фольклорних елементів з інтонаційними зворотами й ладово-метроритмічними засадами музичного розвитку, виробленими у сучасному музичному мистецтві.

Таким чином, загалом у 70-90-ті роки ХХ ст. українське естрадне виконавство перебувало у стані успішного розвитку. Активне поєднання в руслі національної музичної стилістики таких різних течій, як етно (фольк), рок, поп, джаз, авторська пісня тощо, забезпечило їй належний ступінь модерності й водночас збереження характерних етнічних традицій. До негативних рис розвитку українського естрадного виконавства вказаного періоду можна віднести слабкий менеджмент та культивування відчуття другорядності порівняно із «загальносоюзною» естрадою. Проте зі здобуттям незалежності нашої держави ситуація в цій сфері почала виправлятися.

На початку 1990 року з'являється ансамбль «Соколи». Його зібрали в Дрогобицькому будинку культури колишні учасники гурту «Дзвін» Михайло Мацялко і Марія Шалайкевич. Особливо популярними стали у їх виконанні пісні «Соломія», «Дві зорі», «Усі ми прагнемо любові».

У 90-х роках окремі вітчизняні бізнесмени й зарубіжні фірми-нерезиденти почали усвідомлювати привабливість перспективи інвестування української естради. Вагомою у зв'язку з цим стала діяльність продюсерів (англ. producer – виробник, режисер, генератор) – осіб, які забезпечують прийнятні умови для успішної діяльності виконавця або групи. Саме вони вкладають власні або залучені кошти в організацію творчо-виробничого процесу, рекламу, придбання музичних творів та їхню реалізацію, зйомки кліпів, записи СД, магнітоальбомів, радіо- і телепередач, гастрольно-концертну діяльність, проведення прес-

конференцій, презентацій тощо. Часто продюсер є автором концепції певного творчого проекту, забезпечує імідж виконавця [25].

У 90-х роках почали закладатися підвалини інфраструктури музичного шоу-бізнесу у вигляді мистецьких агенцій, продюсерських центрів, численних фірм звукозапису та виробництва відеокліпів, структур технічного забезпечення концертів тощо. Найпотужнішими з них стали мистецька агенція «Територія «А», продюсерська агенція «NOVA», компанія звукозапису «Нова Рекордз», «Музична біржа», Національна аудіокомпанія (НАС), українсько-британське СП «Комора», корпорація «Єврошоу», фірма звукозапису «Караван CD», Студія Лева.

Кінець ХХ-початок ХХІ ст. ознаменувався появою нових імен на сцені української естради. Співаки Ірина Білик, Олександр Пономарьов, Руслана та багато інших досить швидко стали відомими. Серед нових імен яскравою зіркою засіяла Тіна Кароль. Однак західний ринок тільки починає відкриватися для української популярної музики. Значний внесок у цей процес внесли, зокрема, перемога Руслани Лижичко на «Євробаченні» 2004 р. та Джамали на «Євробаченні» 2016 р.

Магістральною рисою розвитку сучасного вітчизняного естрадного виконавства є дедалі тісніша взаємодія зі світовим ринком шоу-бізнесу.

Триває жанрова диференціація музичного репертуару на основі врахування організаційних й технологічних можливостей та вивчення естетичних смаків і потреб аудиторії.

1.2. Характеристика творчості видатних українських естрадних виконавців

Пісня народжується у творчій співпраці поета і композитора. Найкращі з пісень народ визнає своїми, вони стають окрасою репертуару улюблених в Україні співаків: у старшого покоління – Дмитра Гнатюка, Софії Ротару, Василя Зінкевича, Таїсії Повалій; молоді – Тіна Кароль, Руслана, Джамала, Jerry

Heil, alyona alyona, ONUKA, гурти "Один в каное", "ДахаБраха", Океан Ельзи, The Hardkiss, Kalush Orchestra та інші.

В 1964 році з'явився перший в Україні вокально-інструментальний ансамбль гурт «Березень» з біг-бітовим складом, який згодом оформився в стиль фолк-рок. Солісткою гурту була Ніна Матвієнко.

На початку 1965 року композитор Ігор Поклад створив гурт «Мрія», провідною солісткою якого стала Ліна Прохорова. У виконанні гурту вперше прозвучали сьогодні всім відомі пісні Ігоря Потклада – «Коханий», «Тиха вода», «Чарівна скрипка», «Зелен клен».

В 1969 році було засновано гурт «Кобза», який у 1973 році став лауреатом Всесоюзного конкурсу виконавців радянської пісні в Мінську, пропустивши вперед тільки «Пісняри».

«Кобза» брала участь у фестивалях «Київська весна», «Київська осінь». Найпопулярніші її твори – «Поки не впав», «Гаю, гаю, зелен розмаю», «А ми удвох» та інші. З колективом працювали відомі співаки Дмитро Гнатюк, Микола Гнатюк, Володимир Засухін, Ліна Прохорова.

У 1990 році Михайло Мацялко і Марія Шалайкевич в Дрогобицькому будинку культури зібрали ансамбль «Соколи». З часом Марія Шалайкевич стала писати власні пісні. Вона посіла перше місце на телеконкурсі «Мелодія – 95» та отримала Гран-прі фестивалю «Пісенний вернісаж – 95» за пісню «Соломія». 1996 року побачили світ сольні альбоми Мацялка «Дві зорі» і Шалайкевич «Усі ми прагнемо любові».

Сьогодні на українській сцені існують вокально-інструментальні ансамблі, гурти та відомі в Україні і за її межами виконавці, які співають виключно українською мовою. На їхню думку, українська сцена має базуватися на національному продукті, тому що музика є невід'ємною частиною культури держави і в пріоритеті українців має бути саме україномовна творчість.

Знаковою сторінкою української естради стала творчість Андрія Кузьменка – соліста групи «Скрябін».

Бренд «Скрябін» вважають піонером української електронної музики. За час своєї творчості гурт увібрав у свій репертуар суміш різноманітних жанрів та стилів естрадної музики. Перший його альбом «Чуєш біль» межував між синті-поп та новою хвилею.

У 1991 р. гурт «Скрябін» вперше виступає на великій сцені у військовій частині та бере участь у фестивалі «Червона рута» в Запоріжжі, де його пісня «На даху добре» посідає третє місце в жанрі поп. В 1992 р. виходить у світ альбом «Технофайт». З цим матеріалом гурт об'їздив міський концертний тур з «живим» звуком. На «Студії Лева» гурт записує пісню «Нікому то не треба» до альбому «Технофайт». Після цього гурт тимчасово припиняє свою діяльність. Згодом Кузьма із Шурою (Сергій Гера) роблять декілька подорожей у Німеччину. В Берліні у них з'явилися справжні друзі – гурт «Camouflage». Німецький музикант Хайко Майле подарував «Скрябіну» їх перші власні клавіші «АКАІ». Далі – альбом «Птахи» приносить групі «Скрябін» популярність в Україні.

Протягом 1995 р. гурт «Скрябін» бере участь у багатьох фестивалях та акціях («Мелодія 95» – перше місце за пісню «Птахи»; «Нові зірки старого року» – друге місце; «Вітер зі сходу»; «Музичний сендвіч»; «Марія»; «Berlin Independence Day»; «Попсо Франко»; «Донецьк запрошує друзів»; «Форум для діаспори з Канади»; «Таврійські ігри-1995»; «Музиканти проти наркоманії й алкоголізму») та дає багато концертів.

Сьогодні пісні Андрія Кузьменка живуть серед української молоді, а українці свято шанують пам'ять талановитого поета-піснярка.

В Україні відомими та популярними стали групи «Брати Карамазови», «Океан Ельзи», «Плач Єремії», «ВВ» («Воплі Відоплясова») та ін. Багатьом з них притаманні змістовні поетичні тексти на різні соціально гострі теми сучасності, а також мелодична основа естрадного вокалу.

Серед найбільш яскравих та колоритних постатей солістів гуртів можна виділити Олега Скрипку – соліста групи «ВВ».

Творчий шлях музиканта надзвичайно багатоплановий та цікавий. Олег Скрипка – український музикант, співак, автор пісень, продюсер, актор і

громадський діяч, лідер гурту «Воплі Відоплясова». Протягом 30-річного існування колективу на піснях цього гурту виросло вже декілька поколінь громадян України.

Перший сольний альбом Олега Скрипки під назвою «Інколи» побачив світ 2001 року. Концертна платівка, записана разом з Ансамблем пісні і танцю Збройних Сил України, містила реаранжовані хіти ВВ, власні твори співака, переспіви українських народних пісень та шлягерів радянських часів.

Того ж року в харківському клубі «Роддом» був записаний концерт Скрипки з оркестром відомого російського джазового саксофоніста Ігоря Бутмана, який у вигляді платівки «Концерт для Скрипки і Біг-Бенду» вийшов 2010 року як інтернет-реліз.

Сьогодні Скрипка не тільки професійний музикант, але і відомий, авторитетний громадський діяч. У 2004 році він взяв активну участь у «помаранчевій революції». А вже в серпні 2005 р. відмовився від звання «Заслужений артист України», присвоєного Віктором Ющенком з нагоди святкування Дня незалежності. Його відмова стала спробою змусити нову владу, що нерідко дискредитує себе, почути тих, хто на Майдані відстоював свободу.

2004 року Олег Скрипка стає одним із організаторів фестивалю «Країна мрій». Цей фестиваль розпочав свою історію через 10 років після виходу пісні та альбому ВВ з такою ж назвою. Під егідою «Країни мрій» Олег Скрипка бере участь також у різносторонній видавничій і просвітницькій діяльності.

У 2008 році Міністерство культури і туризму України висунуло кандидатуру Олега Скрипки на здобуття Шевченківської премії як режисера–постановника етнічного фестивалю « Країна Мрій».

Сьогодні «Воплі Відоплясова» – найпопулярніший в світі український колектив, що дає до 200 концертів на рік.

Тіну Кароль сьогодні можна назвати найпопулярнішою співачкою України. «Все, що я роблю, я роблю від чистого серця. Гордість породжує нарцистичність, а я цього не люблю»,– відповідає Тіна, коли у неї запитують, якими своїми досягненнями вона пишається [40, с.23].

Вперше молода співачка презентувала Україну на гала-концерті «Словянський базар». Потім Тіна Кароль була учасницею й лауреатом низки музичних конкурсів та фестивалів: «Золоті трембіти», «Юні зірки Прикарпаття», «Таланти твої, Україно», «Різдвяні зустрічі у Братів Блюзу», «Золотий тік», «Під однією зіркою», «Едельвейс», «Сім культур» (де Тіна представляла Ізраїль), «Перший всеукраїнський конкурс артистів естради».

«На «Новій хвилі – 2005», куди я потрапила з шести тисяч претендентів, найкрутішою була «остання» сходи́нка, – згадує Тіна. – Спочатку із загальної кількості претендентів відібрали три з половиною тисячі учасників. І лише 85 з них приїхали до Москви на півфінал» [32, с.126]. Але учасниками конкурсу стали лише вісімнадцять співаків, у коло яких потрапила й українська виконавиця Тіна Кароль.

Тоді Тіна ще не знала, що посяде друге місце «Нової хвилі». Тим більше, за чотири дні до виступу їй довелося змінювати репертуар: режисери конкурсу сказали, що він дуже серйозний. За лічені дні Тіна вивчила дві нові пісні, з якими й вийшла на сцену музичного конкурсу.

Здобувши перемогу у національному відбірковому конкурсі у 2006 році, Тіна Кароль із піснею «Show Me Your Love» їде на «Євробачення» в Афіни представляти Україну. До України Тіна поверталася відомою на весь світ співачкою. Почесне сьоме місце дало їй змогу заслужено посісти у першій десятці виконавців. У вересні 2007 року вона визнана «Найпопулярнішою співачкою України». У цьому ж році Тіна випустила третій альбом «Полюс тяжіння», який за 3 тижні став «золотим», а згодом (через 9 місяців) отримав «платиновий» статус. В січні 2009 року Тіна Кароль отримала звання заслуженої артистки України. В листопаді 2013 року стартував всеукраїнський тур Тіни Кароль із сольною програмою «Сила любові і голоси». 26 березня 2014 року вона здобула перемогу на премії «Yupa» у номінації «Краща співачка року».

З початку Євромайдану Тіна Кароль припиняє гастрольну діяльність в Росії, відмовляється від співпраці з Григорієм Лепсом.

За 2016 рік Тіна Кароль дала 97 концертів в Україні.. Значну кількість коштів, отриманих від концертної діяльності, було передано на підтримку Збройних сил України та вимушених переселенців з Донбасу.

22 січня 2017 року співачці Тіні Кароль було присвоєно звання Народної артистки України.

«Інтонанції» – шостий альбом Тіни Кароль, який було презентовано 17 серпня 2017 року у вечірньому шоу «Всё пучком» на радіо «LUX FM». На компакт-диску альбом надійшов у продаж 24 серпня перед початком всеукраїнського туру на його підтримку, а також на вінілі. Пісня «Дика вода» з цього альбому стала саунд-треком до серіалу каналу «1+1», а сам альбом у 2018 році став мультиплатиновим в Україні.

«Інтонанції» – це яскраве і технологічно складне шоу. Тур Тіни Кароль є наймасштабнішим в творчій історії співачки, адже він проходить у 35 містах України з 55 концертами.

У квітні 2019 року Тіна Кароль і група «Бумбокс» презентували в дуєті пісню і відеокліп «Безодня». У липні 2020 року Тіна Кароль, разом з Ірингою Білик, гуртом KAZKA та іншими українськими артистами, взяла участь в «Словянському базарі».

РОЗДІЛ 2.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТРАДНОГО ВИКОНАВСТВА

2.1. Стилi та напрями сучасного естрадного виконавства

Прискорення соціальних змін, зумовлене розвитком технологій, значно вплинуло на появу нових форм музичного мистецтва, які відповідають сучасним ритмам і запитам суспільства.

Електронні інструменти, зокрема синтезатори, секвенсори та ефекти, відкрили нові горизонти для експериментів із тембрами та колористикою. Це дозволило створювати багатопланові звукові структури, які неможливо відтворити традиційними інструментами. Виникли нові музичні жанри, такі як електронна музика, техно, хаус, що базуються на цифрових і електронних технологіях.

Також важливо, що нові технології змінили процес створення музики. Завдяки електронній апаратурі музиканти можуть працювати над своїми творами самостійно, без потреби у великих оркестрах чи студіях, що робить музику доступнішою для створення й поширення.

У ХХ столітті масова музика стала потужним соціокультурним явищем, яке суттєво вплинуло на формування світогляду, естетичних уподобань та культурного обміну в суспільстві. Її різновиди, такі як поп-музика, джаз і рок-музика, відзначаються унікальними рисами, які забезпечили їхню популярність і довговічність.

Поп-музика стала символом легкості сприйняття, мелодійності та емоційної доступності. Вона орієнтована на широку аудиторію, поєднуючи різноманітні жанрові впливи, використовуючи зрозумілий текстовий і музичний матеріал. Її розвиток тісно пов'язаний із технологічними досягненнями, такими як звукозапис, телебачення та інтернет, які значно розширили можливості її поширення.

У ХХ столітті джаз перетворився на своєрідну платформу для експериментів, що породило численні види (бі-боп, кул-джаз, ф'южн). Джаз не лише став основою для нових музичних напрямів, а й став символом свободи, творчості й культурного діалогу.

Рок-музика виникла як культурний протест, об'єднуючи енергію та динаміку з текстами, що відображають соціальні та політичні проблеми. Її різноманітні види (від класичного року до хард-року і панку) вразили аудиторію своїми сильними емоціями, гучними гітарними рифами та харизматичними виконавцями. Рок-музика вплинула на молодіжні субкультури та стала важливим інструментом вираження ідентичності.

Сьогодні ці жанри продовжують розвиватися, змішуючись і взаємодіючи з електронною музикою, хіп-хопом, R&B та іншими стилями. Поп-музика залишається домінуючою завдяки універсальності, джаз і рок-музика зберігають свої автентичні риси, але водночас адаптуються до сучасних тенденцій, створюючи нові форми звучання.

Таким чином, масова музика ХХ століття стала основою для сучасного естрадного виконавства, відображаючи багатогранність культури та її динамічний розвиток [48, с. 115].

Естрадне виконавство стало однією з найбільш динамічних і багатогранних сфер музичного мистецтва, яка охоплює різноманітні форми, жанри та стилі розважальної та прикладної музики, що сформувалися у ХХ – початку ХХІ століття. Його особливістю є інтеграція музичних, театральних, хореографічних і технічних засобів для створення яскравого сценічного образу та впливу на аудиторію. В естрадному виконавстві поєднуються вокальне мистецтво, акторська гра, танець і візуальні ефекти (світло, відеоінсталяції). Це створює інтерактивність і видовищність, які є ключовими для залучення слухачів. Використання звукозаписувальної та сценічної апаратури, синтезаторів, семплерів, а також цифрових технологій для створення аранжувань і спецефектів забезпечило новий рівень музичного вираження та доступності. На естраді особистість артиста має велике значення. Виконавець часто створює

унікальний образ, який поєднує музичний талант, харизматичність і сценічний стиль. Естрадне виконавство значною мірою орієнтоване на масову аудиторію, що сприяє його широкому поширенню через радіо, телебачення, стрімінгові сервіси та соціальні мережі.

У ХХ столітті естрадне мистецтво активно розвивалося під впливом популярних жанрів, таких як джаз, шансон, поп і рок. Воно стало важливою частиною культури завдяки розвитку звукозапису та масових комунікацій. На початку ХХІ століття естрадне виконавство значно змінилося завдяки цифровим технологіям. З'явилися нові форми, такі як діджейське мистецтво, ремікси, віртуальні концерти та інтерактивні шоу.

Естрадне виконавство стимулює оновлення музичної освіти. Адже учні знайомляться з жанровим розмаїттям і стилістикою естради. Зростає попит на вивчення технічних аспектів звукозапису та продюсування. Розвивається креативність, сценічна майстерність і міждисциплінарні підходи.

Естрадне виконавство є живим відображенням соціокультурних змін і викликів сучасності, залишаючись унікальним інструментом для естетичного виховання та розваги.

Поп-музика кінця ХХ століття зазнала значних змін, що відображають культурні, соціальні та технологічні трансформації. Заміну терміну «шлягер» на «хіт» можна розглядати як маркер глобалізації, що супроводжувала поширення англійської музики. Музичні твори, які стають популярними у масовій аудиторії, тепер частіше називаються «хітами». Це підкреслює їхній успіх у чартах та міжнародному масштабі. Формування «зіркового» образу стало важливішим за музичну індивідуальність. Головним акцентом є не лише вокальні дані, а й харизма, зовнішність, стиль та здатність впливати на культурні тренди. Зірки отримують свободу у створенні контенту, нерідко перетворюючись на авторів власних пісень. Водночас вони можуть вільно адаптувати тексти і музику відповідно до свого іміджу. Імідж артиста нерідко формується як бренд, який підтримує продаж альбомів, квитків на концерти, а також супутніх товарів (парфумів, одягу тощо).

Зі зростанням популярності телебачення та музичних відеокліпів (наприклад, на MTV), візуальний компонент набуває такої ж ваги, як і музичний.

Поп-музика таким чином адаптується до ринкових умов і викликів, що сприяє її постійному оновленню та масовій популярності.

Поп-музика вирізняється своєю простотою та доступністю, що забезпечує її широку популярність серед слухачів. Музичний супровід зазвичай мінімалістичний, акцент спрямований на мелодійність та гармонійність, що легко сприймається аудиторією. Часто використовуються синтезатори, електронні інструменти, гітари та ритм-секція. Ритм у поп-музиці є чітким і часто повторюваним, що сприяє запам'ятовуванню та приверненню уваги. Це робить пісні танцювальними і придатними для масових заходів. Голос є центральним елементом композиції. Легкість і чіткість виконання допомагають доносити текст та емоційне послання до слухачів. Сюжети пісень зазвичай стосуються універсальних тем: любов, стосунки, розваги, свобода. Тексти не перевантажені складними образами, що дозволяє легко зрозуміти їхній зміст.

Поп-музика таким чином зберігає баланс між емоційністю, розважальністю та масовістю, що забезпечує їй стійке місце в культурному просторі.

У другій половині XX століття розважальна музика зазнала значної трансформації, поступово переміщуючись із сфери професійної діяльності в область аматорства. Частина її творців та виконавців часто не має навіть базової музичної освіти, зокрема знань нотної грамоти.

Водночас у музичному середовищі виник «третій напрямок» – синтез розважальної та академічної музики. Це поєднання знайшло вираження у таких формах, як симфоджаз, рок-опери, рок-симфонії, мюзикли тощо. Таким чином, розважальна музика, включаючи джаз та естрадну творчість, є багатограним явищем. Вона не лише відображає соціальні зміни, матеріальне й духовне життя суспільства, а й демонструє еволюцію самої музичної мови.

2.2. Конкурси та фестивалі як чинник розвитку естрадного виконавства

Конкурсно-фестивальний рух, різноманітні музичні огляди та змагання завжди були важливими чинниками розвитку мистецької майстерності та професіоналізації діяльності молодіжних колективів. Вони сприяли популяризації виконавського мистецтва, створюючи можливості для обміну творчими та методичними досягненнями. Такі події викликали науковий та публіцистичний інтерес, привертаючи увагу до досягнень молодих музикантів і сприяючи підвищенню рівня їхньої професійної підготовки. Крім того, конкурси та фестивалі стимулювали творчий розвиток, надаючи учасникам платформу для самовираження та культурного обміну.

Сьогодні молодіжне музикування стало невід'ємною частиною різноманітних мистецьких змагань, серед яких конкурси, фестивалі та огляди різних рівнів і спрямувань. Це дозволяє молодим виконавцям та колективам продемонструвати свої таланти на різних платформах і рівнях. Спостерігається тенденція до спеціалізації творчих змагань, що відповідають соціально-творчим функціям та характеру діяльності колективів. Наприклад, одні конкурси можуть зосереджуватись на класичному музикуванні, інші — на сучасних жанрах, а також з'являються спеціалізовані фестивалі, орієнтовані на певні стилі або теми, що дозволяє краще відобразити творчі особливості учасників. Така спеціалізація сприяє розвитку та вдосконаленню виконавської майстерності, а також дає можливість кожному колективу знайти свою аудиторію.

О. Злотник, коментуючи розповсюдження конкурсно-фестивального "буму", зазначає: «Щороку в Україні відбувається, за різними даними, близько двох тисяч заходів такого характеру. Лише під егідою Міністерства культури і мистецтва — понад двісті». Це підкреслює масштабність і популярність конкурсів та фестивалів в Україні, що стали важливою складовою культурного життя країни. Різноманітність таких заходів дозволяє молодим митцям та колективам продемонструвати свої таланти, а також сприяє розвитку культурної

інфраструктури та підвищенню рівня професіоналізму у різних сферах мистецтва. [11, с.186].

Фестивально-конкурсний рух в Україні набув значного розвитку після здобуття державної незалежності. Першим значущим фестивалем можна вважати «Київ Музик Фест», який відбувся у 1990 році. На цьому заході була представлена українська музика, відбулись творчі зустрічі, майстер-класи, семінари та лекції, а також організовані круглі столи. Такі фестивалі стали важливою частиною культурного життя країни і сприяли розвитку музичної сцени. Важливими центрами фестивальної діяльності стали також Львів, Одеса та Харків, де щорічно проходять численні музичні конкурси та культурні події. Ці міста стали осередками, де розвивається українська музична культура і проводяться заходи, що залучають як нових талантів, так і широку аудиторію.

Фестивальний рух в Україні став важливим засобом творческокомунікації, оскільки пісня через свою звукообразну символіку здатна передавати різноманітну інформацію та емоції. Першими конкурсами в незалежній Україні, які започаткували цей рух, стали фестивалі естрадного мистецтва, такі як «Таврійські ігри», «Червона рута», «Чорноморські ігри», «Перлини сезону», «Альтернатива. Львів», «Мазепа-фест. Полтава». Ці заходи стали значущими культурними подіями, які не лише популяризували українське музичне мистецтво, але й сприяли формуванню нової музичної ідентичності країни, а також стали майданчиком для творчих зустрічей і розвитку молодих артистів.

З кожним роком, з появою нової генерації виконавців і зростанням творчої свободи в сфері сучасної популярної музики, конкурси та фестивалі зазнавали змін, що відображали загальні соціокультурні трансформації в Україні. Ці зміни були частиною більш глибокого процесу повернення до загальнолюдських цінностей у духовному житті українців, а також осмислення важливості цих цінностей у контексті сучасності.

Це був період поступового накопичення та узагальнення наукових і мистецьких досягнень, що дозволило українському суспільству усвідомити необхідність глибоких соціокультурних перетворень для збереження

національної ідентичності, культури та традицій. Участь у фестивалях та конкурсах стала важливим елементом цього процесу, оскільки музика і пісні виконували роль каналів передачі національної ідеї, культурної спадщини та соціальних прагнень. [39].

З початку 1990-х років фестивальний рух в Україні значно зріс, охоплюючи все більше міст і навіть села. Телевізійні пісенні фестивалі-конкурси стали надзвичайно популярними і привернули велику увагу як серед глядачів, так і серед учасників. Вони сприяли не тільки популяризації музичного мистецтва, але й формуванню нових зірок шоу-бізнесу.

Сьогодні культурний простір України постійно збагачується новими яскравими проектами, такими як фестивалі, конкурси та талант-шоу, що створюють платформу для молодих талантів. Ці заходи відіграють важливу роль у розвитку та пропагуванні всіх напрямків естрадної культури, зокрема пісенного жанру, надаючи молодим артистам можливість заявити про себе та здобути популярність. Вони також сприяють розвитку музичної індустрії в Літні фестивалі, що поєднують відпочинок і конкурсну програму, стають дедалі популярнішими в Україні. Це дає можливість учасникам не лише змагатися, але й насолоджуватися атмосферою свята, обмінюватися досвідом і знайомитися з іншими творчими людьми. Такі фестивалі, як «Азовська субмарина», «Зірки виходять на сцену», «Перлина біля моря», «Зірки Чорного моря», «Феєрверк талантів» та інші, залучають багато молодих виконавців, які хочуть продемонструвати свій талант та творчий потенціал.

Участь у вокальних фестивалях дає можливість молодим артистам проявити себе на широку аудиторію, здобути нові враження та підтримку. Це, на відміну від конкурсу, не завжди передбачає боротьбу за «найкраще місце», а створює атмосферу взаємної підтримки, розвитку і творчого обміну. Фестивальний рух в Україні дозволяє зберігати і розвивати культурні традиції, залучаючи нові ідеї, що сприяють популяризації національної культури.

Святкова атмосфера музичних фестивалів зазвичай є легшою та розслабленою, що дозволяє учасникам і глядачам насолоджуватись музикою без

тиску змагань. Це створює умови для творчої самовираженості, де основна мета — поділитись мистецтвом і емоціями з іншими. У фестивальних умовах важливіше не змагатися за звання переможця, а отримати задоволення від процесу і взаємодії з публікою.

Натомість конкурси, з їхньою більш напруженою атмосферою, стимулюють учасників до максимальної самовіддачі, оскільки кожен з них прагне показати свої найкращі здібності, щоб перемогти. Конкурентна боротьба часто створює емоційну напругу, яка, в свою чергу, може бути сприйнята глядачами з більшою зацікавленістю. Люди, як правило, активно стежать за процесом визначення переможців, оскільки у конкурсі є чіткі критерії для оцінки та визначення лідерів, що викликає сильні емоції і енергетичний обмін між виступаючими і публікою.

Ці різниці між атмосферою фестивалю та конкурсу важливі не тільки для учасників, але й для аудиторії, що надає особливу емоційну цінність обом типам заходів.

Головною відмінністю між конкурсним і фестивальним рухами є їхнє цілепокладання. Конкурсний рух спрямований на виявлення і популяризацію найкращих виконавців, що часто передбачає чіткі критерії оцінки та визначення переможців. Метою конкурсів є знайти й підтримати найталановитіших у певній галузі, підвищуючи рівень виконавської майстерності через змагання.

Фестивальний рух, з іншого боку, фокусується на пропагуванні великих явищ музичної творчості, як сучасної, так і традиційної, зокрема в композиторській та виконавській діяльності. Фестивалі є платформами для творчих обмінів, що дозволяють представити ширшу палітру музичних стилів і жанрів, створюючи атмосферу взаєморозуміння та підтримки серед учасників і публіки.

Попри ці відмінності, обидва рухи мають спільну благородну місію: сприяти розвитку та вдосконаленню мистецького середовища в масштабах міста, країни, континенту та світу, зміцнюючи культурні зв'язки і підтримуючи високі стандарти у сфері музики та мистецтва.

Фестивалі, як феномен культури, мають глибокий зв'язок з культурним середовищем міста, в якому вони відбуваються. Місто, як простір, не тільки служить місцем проведення фестивалю, але й стає важливою частиною його ідентичності. Через такі заходи можна не тільки презентувати культурні здобутки, але й посилювати відчуття спільності серед учасників і глядачів. Місто, таким чином, стає не просто фізичним середовищем, а культурною ареною, де творчість і культура формують ідентичність і соціальні зв'язки.

Однією з головних ознак фестивалю як семіотичного утворення є специфічний комунікативний канал, що розкриває культурну ідентичність учасників і аудиторії. Цей канал має властивість підтримувати і транслювати певні культурні кодекси та символи, що визначають, хто ми є в рамках певної території чи громади. Фестиваль таким чином стає інструментом культурної комунікації, що допомагає формувати ідентичність людей не лише через особисті відносини, але й через взаємодію з культурною спадщиною та сучасними проявами мистецтва в контексті конкретної території [26].

Простір фестивалю дійсно можна уявити як сакральне коло, в якому публіка, потрапляючи в нього, набуває статусу «справжніх поціновувачів мистецтва». Це не просто місце для насолоди мистецтвом, а простір, де кожен учасник або глядач стає частиною великої культурної події. Відчуття належності до цього кола надає їм відчуття причетності до особливої культурної атмосфери, яка формує глибоке емоційне і інтелектуальне переживання.

Місто, яке виступає організатором фестивалю, стає не лише місцем проведення, а й епіцентром культурних подій, що привертає увагу публіки з різних куточків країни та навіть з-за кордону. Таке явище стимулює процеси культурного обміну, а також підвищує статус самого міста як культурного центру. Через фестивалі місто отримує можливість презентувати свою унікальну культурну ідентичність та приваблювати нові культурні, економічні і туристичні потоки.

Сучасні фестивалі виконують важливу роль у «прориві» українського мистецтва до європейської та світової культурної арени. Вони сприяють

усуненню кордонів і налагодженню культурних зв'язків між різними країнами. Завдяки таким заходам українська культура отримує можливість самовираження і самодефініції на міжнародному рівні. Це особливо важливо в контексті глобалізації, де культурні обміни допомагають створювати міцні мости між різними народами та цивілізаціями.

Фестивалі стають не лише майданчиком для відображення мистецької еволюції, а й важливою функцією культурної просвіти, зокрема в межах міста. Вони формують культурний ландшафт, допомагають укріпити місцеву ідентичність і надають можливість городянам відчувати себе частиною великої культурної спільноти. Одночасно фестивалі виступають як представники міста, як на національному, так і на міжнародному рівнях, демонструючи культуру України світу та взаємодіючи з іншими культурними контекстами.

Таким чином, фестивальний рух не лише збагачує культурне життя міста, але й сприяє формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Дослідження конкурсно-фестивального руху в Україні дозволяє простежити процес формування та розвитку національної пісенної культури, особливо у галузі вокального мистецтва. Помітне зростання кількості таких заходів свідчить про високий інтерес до музичного мистецтва та сприяє подальшому розвитку культурних традицій. Вокальні конкурси та фестивалі відкривають нові можливості для дослідження та вдосконалення організації таких заходів, а також для розширення їхніх кордонів, виведення на міжнародний рівень.

Українська нація відома своєю музичністю, адже пісня має глибоке коріння в українській культурі та історії. Завдяки фестивалям та конкурсам можна відродити та зберегти національну пісенну культуру, водночас додаючи нові культурні виміри й модернізуючи її в контексті сучасних тенденцій. Розвиток якісної музики, як у традиційному, так і в сучасному її виконанні, допоможе Україні не лише зберегти свою культурну спадщину, але й зробити її конкурентоспроможною на світовій сцені.

З 1990-х років в Україні спостерігається активізація фестивального руху, що набуває рис так званого «фестивального буму». Незалежність дала можливість містам підвищити свій культурний статус, що спричинило значне зростання кількості фестивалів та їх орієнтацію на міжнародний рівень. Проте, в цей період важливу роль в організації фестивалів відіграє принцип атракціону. Використання цього принципу направлено на залучення широкої аудиторії, що дозволяє збільшити популярність заходів та стимулювати культурний обмін на локальному і міжнародному рівнях.

Це явище демонструє прагнення міст не лише до культурного зростання, а й до створення потужних брендів, здатних приваблювати туристів і культурних діячів з інших країн. Активне використання елементів атракціону також дозволяє фестивалям стати частиною культурної політики, яка привертає увагу до національної ідентичності та підвищує культурний статус України на міжнародній арені. [26, с.11].

Фестивальний рух в Україні дійсно розвивається як соціальне явище, що відображає актуальні ідеї та потреби суспільства, такі як гуманізм, духовність, соціальний прогрес та естетичний розвиток особистості і суспільства в цілому. Цей рух є не лише культурним, але й важливим соціальним феноменом, який дозволяє вирішувати різноманітні завдання через художньо-естетичний, соціально-педагогічний та економічний контексти.

За думкою фахівців, фестиваль виступає як ефективна технологія, що сприяє реалізації особистісного розвитку, соціальної організації та креативної функції культури. Важливість фестивалів полягає в тому, що вони здатні об'єднувати людей навколо спільних ідей і прагнень, впливаючи на розвиток соціальних зв'язків, стимулюючи творчий потенціал та допомагаючи реалізувати культурні та естетичні цінності на різних рівнях [46].

Фестиваль дійсно є важливою культурною подією в музичному житті країни. Він не лише відображає основні тенденції розвитку сучасного художнього процесу, а й служить мірилом професіоналізму виконавців. Сучасні музичні фестивалі виступають як майданчики для пошуку новаторських ідей,

експериментів і творчих рішень, що часто ведуть до створення нестандартних форматів проведення подій.

На даному етапі фестивалі також зосереджуються на розвитку інноваційних форм організації, таких як інтерактивні програми, використання цифрових технологій та нових медіа, що дозволяють залучити нову аудиторію. Крім того, вони сприяють створенню нових культурних зв'язків, обміну досвідом серед музикантів і слухачів, що є важливою частиною розвитку музичного середовища країни.

Так, сучасний конкурсно-фестивальний рух дійсно переживає новий етап розвитку, де організатори повинні глибше вивчати потреби музичного ринку та постійно моніторити фестивальні процеси. Ці знання дозволяють створювати нові організаторські технології, адаптуючи їх до змінних умов і вимог публіки.

В умовах XXI століття цей рух демонструє не лише високий професіоналізм, а й здатність до новаторства в музичному житті. Композитори, виконавці та музичні колективи стають частиною нової системи комунікації, де важливими є взаємодія і співпраця, а також створення інноваційних моделей культурного життя. Такий підхід дозволяє фестивалям не тільки бути показниками актуальних тенденцій, але й формувати нові культурні практики, стимулюючи розвиток музичної культури в цілому.

Фестивалі відіграють ключову роль у збереженні культурної спадщини України, адже вони не лише сприяють популяризації національних традицій, а й підвищують авторитет країни на міжнародній арені. Завдяки великим культурним проектам Україна демонструє своє глибоке шанування власних традицій, що сприяє збагаченню та розвитку національної культури.

Розвиток конкурсно-фестивального руху є важливим показником демократизації громадського життя. Цей процес відображає підвищення інтересу до інновацій в культурі та мистецтві, де нові форми, ідеї та технічні рішення знаходять місце для реалізації. Таке пожвавлення культурного середовища сприяє розвитку творчості та підвищенню рівня професіоналізму в усіх сферах мистецтва.

Фестиваль «Червона рута» став однією з важливих віх у розвитку української естрадної музики. З моменту свого заснування в 1989 році він посів значне місце в культурному просторі країни, ставши платформою для молодих талантів, які отримували можливість заявити про себе на всеукраїнському рівні. Завдяки цьому фестивалю з'явилися нові імена в українській естрадній музиці, а також були впроваджені нові стилі та формати, що дозволяли сучасним українським виконавцям виразити свою індивідуальність.

Метою «Червоної рути» було не лише знайти молоді таланти, але й сприяти розвитку нових напрямків у популярній музиці, зокрема в українській пісні, що мало велике значення для культурного відродження після періоду радянської ізоляції. Це був важливий крок до відновлення національної музичної ідентичності та її інтеграції в європейський культурний простір.

Фестиваль «Червона рута» мав двоетапну структуру, що дозволяло охопити всю територію України та залучити таланти з різних регіонів. Перший етап, відбірковий, проходив в обласних центрах, що давало можливість місцевим виконавцям та авторам продемонструвати свої здібності та творчі досягнення. На цьому етапі відбиралися учасники, які мали шанс потрапити до фіналу фестивалю.

Другий етап проходив у Києві, де відбувалися фінальні конкурси та Гала-концерт переможців. Це був важливий момент не лише для самих учасників, але й для широкої публіки, оскільки у фіналі фестивалю виступали найкращі таланти з усієї України. Київ, як культурна столиця країни, став ідеальним місцем для підбиття підсумків цього важливого культурного заходу.

Конкурсні змагання на фестивалі «Червона рута» охоплювали широкий спектр жанрів сучасної молодіжної музики, що дозволяло молодим виконавцям і гуртам продемонструвати свою творчість у різних стилях. Це включало: популярну музику: такі стилі як ейсид-джаз, тріп-хоп, електро, техно-поп, даб-хаус, з можливістю використання танцювальних стилів, а також неоромантики, соулу, фанк, диско, реггі. Танцювальну музику: джангл, драм'н'бас, грув, дип-хаус, ембієнт, транс, техно, хардкор, рейв, реп, хіп-хоп, ультра-диско. Рок-

музику: інді, альтернатива, грандж, індастріал, психоделія. Модерні напрямки важкої музики: нойз, дум, дез, а також нео-панк, фанк-, джаз-, поп-рок. Акустичну музику: авторська пісня, співака поезія, бард-театр, акустичний рок. Інші музичні стилі: альтернативні жанри. Український автентичний фольклор: пісні, які є першоджерелами народної творчості, що виконується в традиційному стилі.

Особливість фестивалю «Червона рута» полягає в його значущій культурній меті: організатори не тільки прагнули популяризувати сучасну українську пісню, а й утверджувати статус української мови та національної культури на міжнародному рівні. Основні цілі фестивалю: популяризація української пісні та мистецтва: фестиваль сприяв поширенню української музики в різних країнах світу, підтримуючи молодих авторів і виконавців. Взаємозбагачення національних культур: сприяння культурному обміну та взаємодії між різними народами, що важливо для розвитку та збереження національних традицій у контексті глобалізації. Вивчення сучасного естрадного пісенного мистецтва світу: організатори фокусували увагу на сучасних тенденціях у світовій музичній культурі, що дозволяло учасникам конкурсу орієнтуватися на найновіші досягнення в жанрі естрадної музики. Культурні обміни та імідж України: фестиваль активно працював над покращенням позитивного іміджу українського молодіжного естрадного мистецтва. Конкурсанти мали можливість змагатися в різних жанрах, таких як:

- Поп-музика: включала сучасні популярні стилі, що відображають тренди естрадної музики.
- Народна пісня в оригінальному аранжуванні: розвиток традиційної української пісні через сучасні музичні інтерпретації.
- Фольк-поп музика: поєднання народних мотивів із поп-музикою.
- Джаз: музика, яка займає важливе місце в культурному просторі України.
- Блюз: один з жанрів, що має широку популярність серед молоді.
- Рок-н-рол: стилістика, яка стала символом епохи і важливою частиною музичної культури.

Таке різноманіття жанрів дозволяло фестивалю об'єднувати традиції та сучасні тенденції в українському музичному мистецтві, сприяючи культурному розвитку та популяризації української мови і культури.

Фестиваль «Молода Галичина» став важливою платформою для розвитку української естрадної музики та підтримки молодих талантів. За роки існування, багато відомих українських виконавців здобули престижні нагороди фестивалю, зокрема: Наталя Бучинська – народна артистка України, одна з найбільш популярних співачок в Україні, яка здобула визнання завдяки своєму яскравому виконанню та репертуару в стилі народної і популярної музики; Тіна Кароль – відома українська співачка, актриса та телеведуча, лауреат численних музичних премій, яка стала відомою завдяки своєму потужному голосу та емоційному виконанню; Катерина Бужинська – популярна українська співачка, яка завоювала серця слухачів своєю творчістю в жанрі поп-музики; Наталка Карпа – заслужена артистка України, яка активно представляє українську естраду та має великий внесок у розвиток національної музики; Міка Ньютон – співачка, що здобула популярність як в Україні, так і за її межами, переможниця численних конкурсів.

Цей фестиваль став важливою сходиною для багатьох українських артистів, даючи їм можливість заявити про себе та здобути широку популярність серед глядачів і слухачів.

Щороку на фестивалі «Молода Галичина» виступали не лише талановиті молоді виконавці, але й відомі українські композитори, поети та артисти. У числі учасників були: Ніна Матвієнко – видатна українська співачка, заслужена артистка України, яка здобула популярність завдяки виконанню народних пісень і фольклорних композицій; Василь Зінкевич – відомий український співак, який є одним з представників української естради та фольклору; Степан Галябарда – український композитор, поет і співак, один із представників сучасної української пісні; Руслана – співачка, яка здобула міжнародне визнання після перемоги на Євробаченні 2004 року, популяризуючи українську музику на світовій сцені; Гайтана – українська співачка, відома своїм сильним голосом і

участю у багатьох міжнародних музичних проектах; Олександр Пономарьов – популярний український співак, який здобув визнання завдяки своїм емоційним та мелодійним пісням; Анатолій Матвійчук – український композитор і співак, який активно працює в жанрі популярної музики; «Пікардійська терція» – відомий український музичний колектив, який виконує вокальну музику в аранжуваннях різних стилів; «Скрябін» – популярний український рок-гурт, що став легендою української музики; «Друга ріка» – український рок-гурт, який здобув визнання своїми піснями і активно працює в жанрі поп-рок; «Mad Heads XL» – гурт, що поєднує стилі ска, панк і рок, здобув популярність в Україні та за її межами; «ТІК» – український гурт, що поєднує різні музичні стилі, від фолку до поп-року, і став улюбленцем української аудиторії.

Ці артисти не лише виступали на фестивалі, але й брали активну участь у формуванні культурної програми, допомагаючи популяризувати українську музику та культуру серед різних аудиторій.

Проблеми збереження, відродження та популяризації культурно-мистецької спадщини України знаходять своє відображення у функціях, які виконують фестивалі. Інформаційно-комунікативна функція – фестивалі служать платформами для обміну інформацією між учасниками, публікою та культурними установами, сприяють розвитку нових комунікацій у культурній сфері. Когнітивна функція – вони допомагають збагатити знання про українську культуру, музику та традиції через знайомство з різноманітними культурними надбаннями та інтерпретаціями. Освітня функція – фестивалі часто включають освітні програми, майстер-класи та лекції, що сприяють навчанню нових поколінь культурних працівників та публіки, зокрема в галузі мистецтва, музики та театру. Етновиховна функція – вони активно сприяють вихованню у громадян почуття національної ідентичності, відродженню та популяризації українських традицій, звичаїв, фольклору. Художньо-естетична функція – фестивалі допомагають формувати естетичний смак, сприяють розвитку та пропагуванню високого мистецтва, об'єднуючи професіоналів та аматорів культури. Репрезентативна функція – вони виступають важливими подіями для презентації

культурної спадщини на національному та міжнародному рівнях, підтримують імідж країни як культурного осередку. Рекреаційна функція – фестивалі також виконують роль відпочинку для публіки, об'єднуючи людей через культурні події, що надають можливість насолодитися мистецтвом у неформальній атмосфері.

Ці функції дозволяють фестивалям бути важливими інструментами в збереженні та популяризації культурної спадщини, забезпечуючи тим самим не тільки естетичне задоволення, але й соціальне, освітнє та економічне значення.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що фестивальна традиція має глибоке коріння, яке бере початок з ранніх етапів розвитку людського суспільства. З часом, через тривалий еволюційний процес, вона перетворилася на важливе культурно-мистецьке явище, яке охоплює найрізноманітніші види та напрямки мистецтва.

Цей процес перетворює фестивалі на важливі культурні події, що не лише відображають сучасні тенденції, а й допомагають зберегти історичну спадщину. Вони створюють можливості для взаємодії між різними культурами, сприяючи культурному обміну та збагаченню локальних традицій через інтернаціональні зв'язки. У цьому контексті фестивалі є не лише платформами для творчих досягнень, але й інструментами, які допомагають формувати нові культурні ідеї та сприяють розвитку суспільства в цілому.

2.3. Роль молодіжних гуртів у розвитку естрадного виконавства

Нові музичні гурти, які з'явилися після здобуття Україною незалежності, стали важливими відображеннями соціальних та культурних змін у країні. Їхня музика часто висвітлює актуальні теми, що стосуються як внутрішніх трансформацій, так і глобальних процесів. Українські гурти, такі як "Океан Ельзи", "Друга Ріка", "Тартак", "Бумбокс", "Антитіла" та інші, активно інтегрують національні мотиви з сучасними музичними напрямками, виражаючи через свою творчість ідеї свободи, гідності, єдності та боротьби за права людини.

Їхня музика відгукується на історичні події, такі як Помаранчева революція 2004 року, Революція Гідності 2014 року, війна з росією, а також зростаючий інтерес до відродження української культури та ідентичності. Зокрема, пісні, що стали гімнами протестів, підкреслюють роль музики як інструменту для об'єднання людей, підтримки соціальних змін і сприяння національній свідомості.

Нові гурти також активно використовують цифрові платформи для поширення своїх пісень, що сприяє значному зростанню української музики на міжнародній арені. Музика стала потужним способом самовираження для молодих людей в Україні, який допомагає формувати нове покоління, об'єднане спільними цінностями та прагненням до змін.

Пісня «Разом нас багато, нас не подолати» стала символом єдності та боротьби за права і свободи під час Помаранчевої революції, відобразивши дух протесту та прагнення до змін. Гурт «Гринджоли» став важливою частиною культурної сцени, і його творчість відображала настрої та прагнення суспільства в той час. Вони стали не тільки музичними, але й соціальними діячами, які через свої пісні виражали позицію щодо важливих політичних і культурних подій. Це підкреслює важливу роль музики в формуванні національної ідентичності та впливі на суспільні процеси в Україні.

Британська телерадіомовна корпорація Бі-Бі-Сі справедливо зазначила, що ця пісня була своєрідною модернізацією революційної пісні 1960-х років «El pueblo unido jamás será vencido» («Народ, який єдиний, не буде переможений»), що стала символом протестів і боротьби в Латинській Америці. Обидві пісні виражають універсальне послання єдності та стійкості перед будь-якими труднощами.

Важливою частиною цієї історії є те, що пісня «Разом нас багато, нас не подолати» не тільки стала популярною на вулицях Києва, а й розповсюдилася по всій Україні, ставши символом національного єднання. Її величезна популярність та підтримка в суспільстві дозволили їй пройти відбір для участі в Євробаченні, де вона мала шанс представити Україну на міжнародному рівні,

підтверджуючи вплив революційної музики на культуру та політичну атмосферу країни.

Олег Скрипка дійсно став важливою фігурою Помаранчевої революції 2004 року, не тільки як музикант, але й як громадський діяч, що активно підтримував протестні рухи та демократичні зміни в Україні. Його група «ВВ» була однією з тих, хто активно підтримував опозицію і допомагав піднімати дух протестувальників, своїми піснями та виступами на Майдані.

Відмова від звання «Заслужений артист України», яке йому було присвоєно президентом Віктором Ющенком на честь Дня незалежності в серпні 2005 року, стала символічним актом протесту. Для Скрипки це був сигнал до політиків, що після революції не змінилася суттєво система управління та політичні практики в країні. Він виразив своє невдоволення тим, що нова влада, яка прийшла до керма після революції, не виправдала сподівань і продовжувала вести країну в напрямку, що не відповідав вимогам тих, хто відстоював свободу на Майдані. Його відмова була спробою привернути увагу до політичних проблем і дати зрозуміти, що не все йде так, як обіцяли революційні лідери.

Цей вчинок став важливим моментом не тільки для Олега Скрипки, але й для багатьох українців, які відчували, що після Помаранчевої революції країна не отримала бажаних змін. Скрипка виступав як голос протесту і нагадував про ідеали революції та справжні цінності свободи, демократії та справедливості, які, на його думку, повинні були стати основою нової політики в Україні.

Події, що розгорнулися в Україні після анексії Криму та війни на Донбасі в 2014 році, а також повномасштабна агресія Росії в 2022 році, дійсно мали потужний вплив на всі сфери української культури, зокрема на музику. Після початку війни багато молодіжних музичних гуртів і виконавців почали активно реагувати на події, створюючи твори, що відображають реалії війни, а також підтримують бойовий дух та моральний стан українців.

Твори, які стали популярними в цей період, стали не лише музичними хітами, а й своєрідним моральним орієнтиром для багатьох. Вони служать як знак опору, єдності та надії, висловлюючи переживання людей у ці тяжкі часи.

Відомі пісні, як, наприклад, «maskva», «Чорнобаївка», «Превентивний удар» та інші, стали невід'ємною частиною інформаційного простору та руху підтримки українських військових і громадян. Вони часто поширюються в соціальних мережах і через різноманітні платформи, привертаючи увагу до важливих подій і проблем, що стали частиною повсякденного життя під час війни.

Крім того, такі пісні, як «Миколаїв», «Як ти, Херсоне?», «В городі Херсоні», стали символами конкретних міст, які переживали найбільше випробувань. Вони не тільки розповідають про труднощі, але й передають надію на відновлення і перемогу. Музика в такі часи стає важливим засобом комунікації, а також способом вираження національної єдності та патріотизму.

Особливу роль у цих процесах відіграють пісні, які стали символами боротьби та спільної стійкості українського народу. Вони служать як важливий елемент культурного опору, що підтримує моральний дух і мобілізує до дії.

Пісня «maskva» стала дуже важливою частиною культурного феномена, який виник під час повномасштабної війни в Україні. Вона стала символом перемоги українських військових над російським флагманом «Москва», який був потоплений в Чорному морі в квітні 2022 року. Цей момент став символом мужності, незламності та сили духу українців, і пісня, написана Дмитром Осичнюком, відразу знайшла відгук серед українців.

Як зазначив автор пісні, ідея створення з'явилася спонтанно після коментаря одного з користувачів під відео колективу, який запитав, чи напишуть вони пісню про потоплений крейсер. Реакція на цей запит була дуже швидкою: вже на наступний день пісня і кліп до неї були готові, що підкреслює, як швидко війна та військові події впливають на музику та культуру в умовах сучасної інформаційної епохи.

Мелодія пісні, за словами автора, стала дуже «клейкою», тобто легко запам'ятовуваною і простій для сприйняття. Це не випадково, адже військові пісні часто мають таку характеристику, бо повинні бути здатними швидко поширюватися і ставати частиною народного фольклору. Пісня «maskva» стала таким саме культурним явищем, яке відображає настрої, емоції і бойовий дух

українців, що активно підтримують своїх захисників і святкують кожен перемогу.

Важливо, що пісня також стала частиною ширшого руху, коли музика почала активно функціонувати як інструмент інформаційної боротьби та підтримки морального духу як на фронті, так і в тилу [42].

Гурт «Спів Братів» виник у Черкасах у 2010 році, коли старший брат Дмитро Осичнюк запропонував своїм молодшим братам створити музичний колектив. Цей проект швидко став не тільки родинним, але й надзвичайно популярним серед шанувальників української рок-музики. Кожен із братів має свої унікальні музичні здібності:

- Дмитро Осичнюк – вокал та гітара, старший брат, який став лідером колективу;
- Артемій Осичнюк – ударні, середній брат, який вносить енергію та ритм в музику гурту;
- Антоній Осичнюк – гітара, бек-вокал, молодший брат, який додає гармонії та мелодійності;
- Леонтій Осичнюк – бас-гітара, бек-вокал, наймолодший брат, який підтримує ритм та динаміку групи.

«Спів Братів» здобули популярність завдяки своєму унікальному стилю, який поєднує український рок, фолк та патріотичні мотиви. Їхня музика відзначається енергією, драйвом та глибокими текстами, що з'єднують традиції з сучасними соціальними та культурними проблемами.

Особливо помітно роль гурту в культурному житті України стала після 2014 року, коли почалася анексія Криму та війна на Донбасі. Брати Осичнюки стали активними учасниками музичного фронту, випускаючи пісні, які висвітлюють переживання та боротьбу українського народу в умовах війни. Однією з найбільш відомих пісень гурту є «maskva», присвячена потопленому російському крейсеру, яка стала гімном для багатьох патріотичних українців. Вона швидко здобула популярність після того, як пісня стала відповіддю на військові події, що відбувались на той час.

Важливою частиною їхньої творчості стали пісні, що висміюють ворога, зокрема у веселій, але глибокій формі, що дозволяє їхнім слухачам не тільки переживати важкі часи, але й знаходити надію та силу у боротьбі. «Спів Братів» виступають не тільки як музиканти, але й як патріоти, які через свої пісні намагаються надихати та підтримувати українців у ці складні часи.

У 2022 році, після початку повномасштабної війни Росії проти України, пісні гурту стали ще популярнішими, адже їхній музичний стиль та патріотична тематика відповідали настроям у країні. Пісні на кшталт «Чорнобаївка», «Превентивний удар», «Повітряна тривога у Криму», «В городі Херсоні» та багато інших миттєво стали хітами серед українців, підкреслюючи бойовий дух, рішучість та нескореність нації.

З самого початку своєї діяльності «Спів Братів» заявили про себе як колектив, що не лише творить музику, але й активно підтримує важливі національні ідеї. Вони стали не просто музикантами, а й важливою частиною культурної ідентичності сучасної України [52].

Творчий процес гурту «Спів Братів» з самого початку знаходився під пильним керівництвом їх батька Володимира Осичнюка, який, маючи багатий досвід у музиці, став основним наставником і менеджером колективу. Його ініціатива була важливою для розвитку гурту, і саме він запропонував братам взяти участь у телевізійному шоу «Одна родина», яке мало великий вплив на їхню популярність.

Виступ на цьому конкурсі став важливим етапом у їхній кар'єрі. Музичний колектив «Спів Братів» виступив дуже успішно, що принесло їм не лише величезне задоволення від самого процесу, а й велике визнання від членів журі та глядачів. Вони набрали достатню кількість голосів, щоб потрапити у фінал шоу, що стало їхнім першим великим досягненням на національній музичній сцені.

Уже після цього виступу до «Спів Братів» прикувала увагу публіки, а завдяки їхній зовнішній схожості та манері виконання вони здобули прізвисько «українські Бітлз». Це порівняння з культовими британськими музикантами

підкреслювало не лише їхній стиль, а й здатність створювати музику, яка відгукується в серцях людей і здобуває популярність серед різних поколінь. Термін «українські Бітлз» став символом того, що «Спів Братів» дійсно мають величезний потенціал і здатні стати важливою частиною української музичної культури.

Під керівництвом Володимира Осичнюка гурт продовжував розвиватися, записувати нові пісні і виступати на різних музичних майданчиках, набуваючи все більше прихильників. Це дозволило їм не тільки зміцнити свою популярність на теренах України, але й вийти на міжнародний рівень, де їхня творчість здобула пошану за її глибокий зміст і яскраве відображення сучасних реалій.

Гурт «Жадан і Собаки», який очолює український поет і музикант Сергій Жадан, здобув популярність завдяки своєму унікальному стилю, що поєднує елементи панку, року та пост-панку з глибоким поетичним змістом. Твори гурту, такі як «Метро», «Мальви», «Діти» та «Автозак», відомі своєю емоційністю та актуальністю, оскільки вони відображають важливі соціальні та культурні теми. В особливості, пісня «Метро» стала символом Харкова та його мешканців, що змушені були адаптуватися до нових жорстоких реалій війни.

У травні 2022 року гурт презентував нову версію пісні «Метро», яка стала потужним емоційним криком відчаю і болю. Ця пісня не лише про фізичне укриття в харківському метро, але й про психологічну травму, яку війна залишає в серцях людей. В умовах важких обстрілів, коли харків'яни змушені були шукати захист в підземних тунелях, метро стало їхнім притулком і символом стійкості та надії на виживання.

Слова пісні «Метро» зображають внутрішній стан людей, котрі втратили свої домівки, але не втратили віру в майбутнє. Війна змінила їхнє життя, але їхня рішучість і готовність до боротьби зберігаються, навіть коли над ними ристься земля від вибухів. Харківське метро в пісні Жадана стає не лише фізичним притулком, а й символом виживання, де людина може зберегти своє людське обличчя попри всю жорстокість реальності війни.

Пісня також стала важливим маніфестом для багатьох людей, які пережили подібні жахи, і знайшли в словах Сергія Жадана підтримку і вираз для своїх переживань. Через свою музичну і поетичну силу пісня допомогла висловити біль і спільну боротьбу багатьох українців під час військових дій.

Пісня «Враже» рівненського гурту «Енджі Крейда» стала своєрідним гімном боротьби з ворогом. Її текст, написаний Ларисою Горовою, пронизаний емоціями і силою української народної мудрості та магії. Фраза «Буде тобі, враже, так, як відьма скаже» набуває глибокого значення в контексті війни, де кожна пісня і кожне слово набувають особливої сили. Тема «Враже» – це не лише заклик до помсти та справедливості, а й вираз української стійкості, незалежності та рішучості. Пісня розповідає про відплату, яку принесе народ, і закликає до боротьби з агресором, спираючись на міфічну символіку сили.

Гурт «BEZ ОБМЕЖЕНЬ» також не залишився осторонь подій війни, активно підтримуючи бойовий дух та виражаючи емоції співвітчизників через музику. Пісні, як «Героям», «Моя земля», «Не мовчи» та «24/02», стали важливими музичними маніфестами. Кожен з цих треків несе в собі глибоке послання про гідність, рішучість та героїзм українців у боротьбі з агресією. «Героям» – це пісня про славу українським захисникам, які борються за свою землю. Вона підкреслює велич та відданість воїнів, висловлюючи велику повагу до тих, хто віддає своє життя заради України. «Моя земля» – в цьому треку звучить глибоке патріотичне послання, де автори співають про безмежну любов до рідної землі та готовність стояти за неї до останнього. Ця пісня стала символом збереження незалежності та територіальної цілісності України. «Не мовчи» – потужний заклик до боротьби та гідності. Вона надихає людей не боятися висловлювати свою думку, не залишатися байдужими та активно брати участь у відстоюванні своїх прав і свободи. «24/02» – датою, коли розпочалася повномасштабна війна з Росією. Ця пісня виливається у гнів та біль від початку нового етапу війни, коли Україна змушена була зустрітися з агресором на своїх кордонах.

Таким чином, кожна з пісень гурту «БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ» і «Енджі Крейда» стала важливим елементом українського культурного спротиву, що відображає переживання, біль, рішучість і силу духу українців у ці складні часи. Музика цих гуртів не тільки підтримує моральний дух, але й об'єднує людей в боротьбі за свободу та незалежність України.

Музика та виступи відомих українських артистів та молодіжних гуртів стали потужним інструментом підтримки духу військових, що захищають країну від агресора. Виконання пісень для захисників у місцях, де вони перебувають, таких як бомбосховища, парки, госпіталі та військові частини, стало символом єдності, надії та патріотизму. Гурт «Без обмежень», відомий своїми патріотичними піснями, активно підтримує військових, виступаючи на передовій і в місцях, де військовим потрібен моральний підйом. Вони не раз проводили концерти для бійців ЗСУ, допомагаючи підтримати бойовий дух і додавати енергії в складні моменти. Злата Огневич, відома співачка та актриса, також приєдналася до цієї ініціативи. Вона не тільки дає виступи для військових, а й бере участь у гуманітарних акціях, привозить необхідні речі на фронт і дає концерти в зонах бойових дій. Дмитро Шуров, учасник гурту Ріанобой, активно підтримує Україну, даруючи солдатам свою музику, яка є не тільки музичним витвором, а й емоційною підтримкою для тих, хто переживає жахи війни. Олег Скрипка та група «ВВ», як і раніше, беруть активну участь у виступах для військових, даруючи їм своєму вірному репертуару, яке не лише відображає дух національної ідентичності, а й підносить дух у важкі моменти. Макс Барських, один із найбільш популярних артистів молодого покоління, також приєднується до таких ініціатив. Його виступи для військових – це символ підтримки, надії та об'єднання нації через музику.

Підтримка музикантами фронту через подібні виступи має велику психологічну та емоційну цінність для тих, хто знаходиться на передовій. Це стає важливим фактором для підтримки морального духу, адже кожна пісня, кожен виступ додають енергії та сил для боротьби за незалежність України.

Такі концерти зазвичай організовуються за ініціативою Міністерства оборони України, яке визначає, де найбільш доречно провести виступи в цей чи інший час. Вони є важливою частиною культурної підтримки військових, і цінуються не лише за музику, а й за увагу до проблем та емоційного стану тих, хто бореться за свою країну.

Так, творчість молодіжних гуртів в Україні в умовах загострення політичних ситуацій стала важливим інструментом вираження патріотичних поглядів та активної громадянської позиції. Вони, за допомогою музики, словесного мистецтва та відеокліпів, створюють художні форми, що відображають емоції, переживання та ідеї молоді в періоди соціальних і політичних змін. Ця музика стає виразом національної свідомості, об'єднуючи покоління, сприяючи мобілізації громадян і підвищенню патріотичного духу в країні.

Важливим аспектом є те, що молодіжні гурти не тільки рефлектують на актуальні події в Україні, але й активно долучаються до формування національної ідентичності через музику. Це дозволяє не тільки підтримати дух нації в складні часи, а й зміцнити зв'язок між поколіннями, які разом переживають важливі моменти для країни. Музика стає не лише художнім продуктом, а й потужним засобом соціальної комунікації, національної мобілізації та підтримки громадянської свідомості.

Також варто зазначити, що за роки незалежності в Україні відбулися суттєві зміни в розвитку молодіжного виконавства. З'явилася нова хвиля гуртів, які ставлять у центрі своєї творчості важливі соціально-політичні питання, зокрема пов'язані з національною ідентичністю, боротьбою за незалежність та розвитком демократичних цінностей. Вони стали своєрідними культурними агентами, що формують нові погляди на роль культури в суспільстві, стимулюючи громадянську активність та взаємопідтримку в період складних політичних і соціальних перетворень.

ВИСНОВКИ

Отже, становлення та розвиток естрадного виконавства ми пов'язуємо із початком становлення естрадного мистецтва в Україні, яке відбувалося у руслі стрімкої професіоналізації кадрів традиційних жанрів та запозичення деяких видів західного масового мистецтва. Популяризації творчості українських естрадних виконавців в цей час сприяли розвиток телебачення, вдосконалення звукозаписувальної та звуковідтворювальної техніки, поява електромюзичних інструментів.

Добою формування феномена українського естрадного виконавства, в якому відобразилися найхарактерніші риси національних музичних традицій, стали повоєнні роки. Становлення українського естрадного виконавства в 50-60-ті роки здійснювалося на засадах народнопісенних традицій, жанр естрадної пісні істотно збагатився у стилістичному плані завдяки активному використанню композиторських обробок народних пісень, а також поширенню типових ладових, ритмічних, мелодичних народнопісенних інтонацій.

У 70-80-х роках ХХ ст. на вітчизняній естраді з'явилося чимало аматорських та професійних інструментальних, вокальних та вокально-інструментальних ансамблів («Мрія», «Смерічка», «Червона рута», «Кобза», «Ватра», «Водограй» та ін), естрадно-пісенний діапазон 70-80-х років поступово розширювався – від обробок народних пісень до сучасних шлягерів. Важливим чинником розвитку українського естрадного виконавства 70-х років був вплив джазу.

Процес формування українського естрадного виконавства у контексті традицій припадає на період 90-х років. Т. Петриненко, організувавши рок-гурт «Гроно», став засновником щорічних фестивалів рок-музики.

Періодом становлення українського музичного шоу-бізнесу правомірно вважати 1994 – 1997 роки. За час після проголошення державної незалежності України формування нової ціннісної орієнтації відбувалося у поєднанні із зростаючим інтересом до феномена поп-культури

У ХХ столітті виникають нові музичні форми, які збагачують естрадне виконавство своєю оригінальністю та емоційною силою впливу: набувають розвитку такі жанри як масова пісня, естрадна пісня, різновиди джазу, поп- і рок-музики. Особливості естрадного виконавства на сучасному етапі найяскравіше відображені в таких його різновидах, як поп-музика, джаз і рок-музика.

До поп-музики (скорочення від «популярної») відносять музику розважального характеру. Традиційний формат поп-музики – «шлягер». Основні риси поп-музики – простота інструментальної частини, ритмічність, акцент на вокал. Практично єдина форма композиції в поп-музиці – пісня.

Серед різноманіття музичних жанрів, яким надають перевагу естрадні виконавці, безперечно, заслуговує на увагу сучасна джазова музика. Джаз – це вид професіонального мистецтва, жанр естрадної музики, переважно танцювального характеру. Цінність джазової музики полягає в тому, що джаз відрізняється безпосередньою емоційністю, яскравою чуттєвістю, експресивністю, внаслідок чого викликає жвавий інтерес, притягує до себе увагу.

Серед сучасних напрямків музики, які в значній мірі впливають на формування естрадного виконавства, є рок. Рок-музика – узагальнена назва низки напрямів популярної музики другої половини ХХ століття, що походять від рок-н-ролу та ритм-енд-блюзу. Рок-музика має велику кількість напрямків: від танцювального рок-н-ролу до важкого металу. Зміст пісень варіюється від легкого і невимушеного до похмурого, глибокого і філософського.

Зародження потужного конкурсно-фестивального руху свідчить про демократизацію громадського життя і поживлення інноваційних процесів у естрадному виконавстві. Статистика засвідчує, що в ХХІ ст. конкурсно-фестивальний рух, з одного боку, стає потужнішим, з іншого, – переживає новий етап свого розвитку. Він демонструє високопрофесійну творчість композиторів, виконавців і музичних колективів, їхню взаємодію як нову систему комунікації, новаційну модель художньо-культурного життя.

Участь у вокальних фестивалях-конкурсах дає змогу молоді проявити себе, показати свій талант, реалізувати свій творчий потенціал. Великі

фестивальні та конкурсні проєкти позитивно впливають на піднесення авторитету України в світі як держави, яка свято шанує свої традиції задля піднесення національної культури.

За роки незалежності нашої держави на музичному обрії з'явилося чимало молодіжних гуртів, які полюбилися не лише нашим співвітчизникам, але й прославили Україну на весь світ. Найяскравішими із них є «Океан Ельзи», «Воплі Відоплясова», «Скрябін». Нові гурти, які створювалися та існують до цих пір у незалежній Україні, відгукуються на суспільні перетворення, які відбуваються у країні – Помаранчеву революцію, анексію Криму, військову агресію на Донбасі та війну 24 лютого 2022 року зі сторони росії.

У репертуарі молодіжних музичних гуртів з'явилися твори, які відображають жахливі події війни, підносять бойовий дух воїнів збройних сил, заспокоюють та вселяють віру у перемогу. Пісні цих гуртів досить швидко стали хітами, широко популярними не тільки серед молодіжної аудиторії, але й дорослих верств населення. До таких творів ми відносимо «maskva», «Чорнобаївка», «Превентивний удар», «Повітряна тривога у Криму», «Миколаїв», «Як ти, Херсоне?», «В городі Херсоні», «Конотоп», «Контрнаступ» («Spiv brativ»), «Метро» («Жадан і Собаки»), «Враже» («Енджі Крейда»), «Героям», «Моя земля», «Не мовчи», «24/02» («БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ») та багато інших.

Можемо стверджувати, що естрадне виконавство в Україні має вагомe значення в сучасному культурному просторі, виступаючи потужним інструментом вираження національної ідентичності, підтримки суспільного духу та зміцнення української музичної культури. Його важливість можна розглянути в кількох ключових аспектах:

По-перше, збереження та популяризація національної культури.

Адже естрадні виконавці стають амбасадорами української музики не лише в країні, а й за її межами. Вони поширюють українську мову, традиції та сучасні культурні коди серед молоді та міжнародної аудиторії. В умовах

боротьби за національну самобутність, естрадні виконавці виступають символами української культури, що сприяє її впізнаваності на світовій арені.

По-друге, формування патріотичної свідомості.

У сучасних умовах, особливо під час війни, естрадне виконавство є потужним інструментом патріотичного виховання. Численні пісні, присвячені темам свободи, єдності та героїзму, стали своєрідними гімнами боротьби, надихаючи громадян та зміцнюючи дух українського народу.

По-третє, підтримка суспільства в кризових умовах.

Естрадні артисти активно долучаються до благодійних проєктів, організовують концерти на підтримку ЗСУ та постраждалих від війни. Їхній внесок допомагає об'єднувати людей і створювати позитивні емоції навіть у складних життєвих обставинах.

Також, естрадне виконавство є важливою складовою музичної індустрії, яка приносить дохід через концерти, продаж музики та ліцензування. Воно також сприяє розвитку суміжних галузей, таких як дизайн, медіа, звукозапис, відеопродакшн та реклама. Сучасна естрада визначає музичні тренди та впливає на формування музичного смаку молодого покоління. Від якості естрадної музики залежить культурний рівень слухачів та їхнє сприйняття мистецтва. Українські естрадні виконавці дедалі частіше беруть участь у міжнародних конкурсах, фестивалях та співпрацюють з іноземними музикантами. Це сприяє інтеграції української культури у світовий контекст, підвищуючи її вплив та престиж.

Таким чином, естрадне виконавство в Україні є не лише джерелом розваг, але й потужним засобом суспільного впливу, інструментом культурної дипломатії та каталізатором змін. У сучасних умовах воно виконує важливу місію, об'єднуючи українців навколо ідей свободи, незалежності та національної гідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання культурології : альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри культурології РДГУ. Вип. 10–15. Рівне : РДГУ, 2010–2015.
2. Антонюк В. Г. Становлення вокально-професійної освіти в Україні: проблема поліетнічності. Київський національний ун-т культури і мистецтв. К. : Укр. ідея, 1999. 28 с.
3. Барна Н.В. Іміджмейкерство як різновид мистецької діяльності в аспекті масової культури. *Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. пр.* Вип. 10. К.: Міленіум, 2006. С. 136-141.
4. Бермес І. Л. Організаційні засади музичного фестивального руху в Україні. *Культурологічна думка*. Київ, 2015, с. 150–155.
5. Бобул І. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. канд. миств.: 26.00.01. Київ, 2018. 23 с.
6. Бойко О. «Океан Ельзи». *Українська музична енциклопедія*. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2016. Т. 4. С. 392–393.
7. Бугай С. М. Регіональна політика в Україні: термінологічна невизначеність та загальні проблеми становлення. *Університетські наук. зап. Хмельницький*, 2005. № 4 (16). С. 300–307.
8. Верещака А. О. Музичний фестиваль у системі маркетингу. *Культура України*. 2014. Вип.45. С. 239-246.
9. Виткалов С. «Art Jazz Cooperation» як форма відродження традицій джазового виконавства: культурно-мистецький аспект. *Вісн. Маріупол. держ. ун-ту, серія: Філософія. Культурологія. Соціологія*. 2014. № 7. С. 60–65.
10. Виткалов С. Фестиваль мистецтв як форма патріотичного виховання в умовах інокультурної та військової експансії. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. Вип. 20, у 2-х тт. Т. 1. Рівне : РДГУ, 2014. С. 162–165.

11. Виткалов С. В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України. Серія: Культурологія*. Київ, 2016. С. 182–190.
12. Всеукраїнська музична олімпіада «Голос країни». URL: www.goloskrajini.ua (Дата звернення 12.09.2024).
13. Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» URL: <http://chervonaruta.info> (Дата звернення 12.09.2024).
14. Гнидка К. Регіональна ідентичність в умовах сучасного соціокультурного розвитку регіону. *Наук. зап. НаУ «Острозька академія»*. Вип. 14. Ч. II. Острог, 2014.
15. Гоблик-Маркович Н. М. Географія фестивалів Закарпаття. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. С. 389–395.
16. Давидовський К. Ю. Мистецькі проекти – Міжнародний фестиваль «Київські літні музичні вечори» та «Міжнародна літня музична академія» – у культурно-мистецькому середовищі Києва 2000–2010 рр. *Актуальні питання культурології : альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри культурології РДГУ*. Вип. 10, у 2 тт. Т. 2. Рівне : РДГУ, 2010. С. 135–140.
17. Данилюк А. І. Масова культура в контексті демократичних перетворень ХХ століття: автореф. дис... канд. філос. наук: спец. 09.00.08 – «Естетика К., 2000. 19 с.
18. Джаз-кабаре від Олега Скрипки URL: <https://likein.ua/dzhaz-kabare-ot-olega-skripki-i-bedroom-music-v-caribbean-club/> (Дата звернення 07.09.2024)
19. Дряпіка В. І. Теорія і практика формування ціннісних орієнтацій педагога музиканта. Кіровоград, 2000. 226 с.
20. Євтух В. Українська етнічність поза межами України. *Народна творчість та етнографія*. № 4. 2010. 120 с.
21. Євтушенко О., Рильов К. Формули українського шоу-бізнесу. *День*. 2005. 4 берез.
22. Євтушенко О. Україна in rock. Київ : АССА. 2015. 168 с.

23. Євтушенко О. Українська рок-антологія. Легенди химерного краю. Київ: Автограф, 2004. 296 с.
24. Зайцев В.П. Естрада і телебачення. *Вісник КНУКіМ: Зб. наук. пр.* Вип. 3. Київський нац. ун-т культури і мистецтв. К.: КНУКіМ, 2000. С. 44-55.
25. Зірки «Червоної Руги» / Упоряд. Л. І. Брюховецька, О. М. Євтушенко. К.: Вид. дім «КМАcademia», 1993. 143 с.
26. Зуєв С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю : дис. ... канд. мистецтвознавства Харків : ХДАК, 2007. 207 с.
27. Калениченко А. Українська масова музична культура: здобутки, проблеми, шляхи розв'язання. *Укр. мистецтвознавство: Матеріали, дослідження*, рец. / ІМФЕ ім. М.Рильського НАН України. К., 2004. Вип. 5. С. 50-56.
28. Козаченко І. Попса і мистецтво піснетворення (в Україні). *Час / Time*. 1997. № 43. С. 23-26.
29. Коскін В. Український шоу-бізнес – дзеркало держави . *Демокр. Україна*. 2004. 3 груд.
30. Крипчук М. В. Розвиток сучасних фестивалів мистецтв на Луганщині початку ХХІ століття. *Мистецтвознавчі записки*. Київ, 2013. с. 148–153.
31. Лапчук О. Фестивальне життя Луцька на зламі тисячоліть: як це відбувалося. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. Луцьк, 2015. 88–93.
32. Лепта І. Пісня буде поміж нас: Зірки української естради. К., 1989. 167 с.
33. Литовка О. Фестивальний рух України періоду її незалежності. *Вісник КНУКіМ. Серія: Соціальні комунікації*. Київ, 2013. С. 111–115.
34. Мамбетов С. Вплив телебачення і радіо на розвиток естрадної культури. *Вісник Держ. академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2007. С. 126-129.

- 35.Мозговий М.П. Вплив пісенної естради на масового слухача. *Вісник Харків. держ. академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр.* / За ред. В.Даниленка. Х., 2009. № 13. С. 80-88.
- 36.Мозговий М. П. Українська пісенна естрада в умовах ринкових відносин. *Зб. наук. праць Державної академії керівних кадрів : Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури.* 2005. Вип. XV. К. С.185-190.
- 37.Мозговий М. П. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку національної естради. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв.* 2008. Вип. 10. С. 72–79.
- 38.Набоков Р. Г. Фестиваль у контексті святково-сміхової культури. *Культура України.* Київ, 2013. С. 118–126.
- 39.Павлова О. Ю. Історія української культури. К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
- 40.Пискач А. Фестивальний рух у культурному житті України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: нефольклорні тенденції. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету* (Т. 2). Рівне, 2011. с. 90–93.
- 41.Пошивайло І. Тріумф національних культур. *Дзеркало тижня.* 2011. № 25. С.1-4.
- 42.Про пісню «maskva» URL: <https://pesnihi.com/lyrics/s/spiv-brativ/maskva.html> (Дата звернення 20. 09. 2024)
- 43.Пчелінцева Л. І. Основні тенденції розвитку фестивалів сучасного мистецтва в Києві кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури.* Київ, 2015. 169–174.
- 44.Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ століття. Дисертація. 2017 р., с. 199.
45. Сергієнко О. До питання конкурсно-фестивального руху народників Львівщини (кінець ХХ – початок ХХІ століття). *Збірник наукових праць*

молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2011. 63–67.

- 46.Сморчкова М. В. Генеза та етапи становлення вокально-естрадного виконавства. *Актуальні питання культурології*. 2012. Вип. 12. С. 159–163.
- 47.Сичова О. В.Типи мистецьких фестивалів і конкурсів у сучасній Україні. *Мистецтвознавчі зап.* Київ, 2013. Вип. 24. С. 257–262.
- 48.Сідлецька Т. Особливості масової музики як культурного й соціального феномена. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2013. Вип. 19(1). С. 113-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uk_msshr_2013_19%281%29_26 (Дата звернення 20. 09. 2024)
- 49.Сікорська І. Здобутки та проблеми музичного життя України 90-х рр. ХХ ст. *Матеріали до українського мистецтвознавства. Збірник наукових праць*. Випуск 3. Київ, 2003.
50. Словопедія. Музичні терміни. (Спів, шоу-бізнес, концерт та інші терміни) URL: <http://slovopedia.org.ua/58/53409/387975.html>
- 51.Скрипка Олег. Жоржина. URL: <http://umka.com/ukr/catalogue/lyric/oleh-skrypka-zhorzhyna-digi-pack-dahlia.html> (Дата звернення 20. 09. 2024)
- 52.Тормахова В. М. Характерні риси української поп-музики кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Альманах університетської кафедри Київського національного економічного університету*. 2014. Вип. 3. С. 165–172.
- 53.Тімченко О. Культурологія (культурологія, етика, естетика): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Львів : Вид-во ЛКА, 2018. 152 с.
- 54.Трунова І. М. Деякі аспекти проведення культурно-мистецьких фестивалів у Хмельницькій області: початок ХХІ століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Харків, 2014. с. 105–112.
- 55.Тризна В. В., Кузьмічова В. В. Становлення жанру естрадної пісні на Україні: витоки та періодизація. *Голос представників голосомовних*

- професій: актуальні проблеми, досвід та інновації* : зб. наук. пр. І Міжнар. міждисциплінар. наук.-практ. конф. Харків : ХНПУ, 2019. С. 148–151
56. Хижняк І.А. Парадокси рок-музики: міфи та реальність. Київ : Молодь, 1989. С. 21-23
57. Хрома Г. Деякі особливості сучасних молодіжних фестивалів. *Матеріали до українського мистецтвознавства. Збірник наукових праць*. Вип. 3. Київ, 2003.
58. Хроніка культурного життя України: оглядова довід. *За матеріалами преси та неопублікованими док.* Вип. 1–12. Київ : НПБУ, 2008–2012.
59. Швед М. Б. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі. 1990–2005 рр. (Автореферат дисертації кандидата мистецтв.: 17.00.01). Львів, 2006. 20 с.
60. Шульгіна В. Нариси з історії української музичної культури: джерелознавчий пошук. Київ: ДАКККіМ, 2007.